

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 14. oktober 1955

Štev. 41 (703)

„Tradicionalni duh“ Schulverein — Südmarke
že prihaja do izraza

Ko je bilo letos maja v Celovcu ustanovljeno društvo »Kärntner Schulverein Südmark« — naslednik zloglasne velenjske organizacije »Deutscher Schulverein Südmark« —, so bile pristojne oblasti opozorjene na protizakonitost takega društva, katerega delovanje je v nasprotju z državnimi zakoni očitno usmerjeno proti slovenski manjšini v deželi in je bila javno zahtevana razpustitev omenjene organizacije. Odgovor se je glasil, da delovanje Südmarke ne nasprotuje njenim pravilom in zato tudi ni nobenega razloga za razpustitev društva.

Kako in v čem pa si to društvo dejansko zamišlja svoje delovanje, je nedvoumno razvidno iz članka, ki ga je objavila celovška Volkszeitung v številki z dne 4. oktobra, v katerem napoveduje pričetek ustanavljanja krajevnih podružnic Schulvereina in pravi med drugim:

„Nezaslišane zahteve slovenskih nacionalistov, ki gredo daleč preko pravic, ki jih 7. člen državne pogodbe daje Slovincem, dokazujejo vso potrebnost in važnost ustanovitve koroškega „Schulverein-Südmark“. Slovenici zahtevajo v nekem proglasu med drugim svojo gimnazijo in učiteljske s posebnim učnim načrtom; nadaljnje uveljavljanje nesrečne šolske uredbe o dvojezičnem pouku od oktobra 1945.; slovenščino kot dodatni uradni jezik v južni Koroški ter v Celovcu, Beljaku in Šmohorju; dvojezičnost javnih napisov v vseh teh okrajih; slovenščino kot učni jezik v šolah teh okrajev in poučevanje slovenske kulture in zgodovine slovenskega naroda; sloveniziranje domovini zvestih vindišarjev, čeprav le-ti nočejo ničesar slišati v Titovem komunizmu in slovenstvu onkraj meje; nadalje zahtevo, naj bi vsi nameščenci javnih ustanov na navedenem ozemlju vključno Celovec, Beljak in Šmohor v teku enega leta dokazali, da obvladajo slovenščino itd. Pol Koroške naj bi bilo slovenizirane. Zatorej velja, proti šovinistični zahtevi neznanje manjšine, ki ogroža mir v deželi, zavzeti ustrezno stališče.“

Vsa tukaj napovedana dejavnost Schulverein-Südmarke je torej usmerjena proti državnim in ustavnim zakonom ter je še posebej v očitnem nasprotju z določili državne pogodbe, je torej protizakonita in bi bilo na pristojni društveni oblasti, da tako društvo prepove. O tem vprašanju sta na zadnji seji razpravljala tudi Upravni in Nadzorni odbor Zveze slo-

venskih organizacij ter soglasno sklenila na Varnostno direkcijo za Koroško vlogo naslednje vsebine:

»Po § 5 člena 7 državne pogodbe z dne 15. maja 1955 »se mora prepovedati dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvatskemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine«.

Že ob ustanovitvi je društvo »Kärntner Schulverein Südmark« izpovedalo, da hoče svoje delo vršiti v »tradicionalnem duhu«. Ta »tradicionalni duh« je v vsej zgodovini poznan kot duh nacionalne nestrpnosti, stalno naperjen proti nenemškemu narodom na obrobju nemštva. Toda to je zgodovina.

Iz priloženega članka v Volkszeitung števil. 228 z dne 4. 10. 1955 na strani 4 pa je razvidno, da hoče društvo dejansko pričeti z dejavnostjo, ki meri na to, da odvzame slovenskemu prebivalstvu nje-

gov značaj in pravice kot manjšini, ker nastopa med drugim tudi proti določbam, ki so izrecno določene v zaščito avstrijskih državljanov slovenske narodnosti v členu 7 državne pogodbe.

Tako nastopa proti posebni gimnaziji in proti posebnemu učiteljsku za manjšino; proti slovenščini kot uradnemu jeziku dodatno k nemščini; proti dvojezičnim napisom; proti slovenskemu pouku itd., kar vse je proti izrecnim pravicam avstrijskih državljanov slovenske narodnosti, zaščitenim v §§ 2 in 3 člena 7 državne pogodbe.

Mislimo, da ni treba nadaljnjih dokazov, da dejavnost zgoraj omenjenega društva meri na to, da odvzame slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in njegove pravice kot manjšini in zaradi tega zahtevamo, da Varnostna direkcija za Koroško kot pristojna društvena oblast prepove nadaljnjo dejavnost tega društva«.

Dosledni so v nedoslednosti

Kakor smo v našem listu že poročali, pripravljajo videmsko porotno sodišče sodniško obravnavo proti 50 partizanom, pripadnikom slavne beneške čete, ki je prispevala bistven delež za osvoboditev Istre izpod nacistično-fašističnega jarma. Italijansko sodišče deset let po končani vojni dolži partizanske borce veleizdaje, ker so se uprli fašističnim nasilnikom in se na strani zavezniških sil borili za demokratsko Italijo.

Vest o tem sramotnem procesu je bila seveda voda na mlin koroškim šovinistom in nepopoljšljivim hujskačem, ki so preko svojih v taki gonji že izkušenih listov takoj z vso naslado pisali o tem, kako bo Italija končno klicala na zagovor tako strašne zločince. Hkrati pa so v svoji »domovinski zvestobi«, ki jo žal maličijo številni rjavi madeži iz komaj pretekle dobe, zaklicali: tudi na Koroškem bo treba obračunati s partizanskimi borci, ki so se drznili upreti se nacističnemu barbarstvu in z orožjem v roki prispevati za vzpostavitev svobodne in demokratične Avstrije. Kakor so v takih zadevah sploh dobro poučeni, so vedeli točno povedati, da hrani Varnostna direkcija cele gore obtežilnega gradiva in da bo končno enkrat treba postaviti pred sodišče »veleizdajalce« in »morilce«.

Samo nekaj dni pozneje pa so z velikim ogorčenjem pisali, da je italijanska policija aretirala nekega južnega Tirolca,

ki ga hočejo postaviti pred italijansko vojaško sodišče, ker da se ni hotel boriti v fašistični vojski in se sprašujejo, kdaj da bodo v Italiji končno potegnili debelo črto pod fašistično preteklost.

Zakaj na eni strani tako, na drugi pa ravno nasprotno? Izgleda, da so ti gospodje dosledni edino v eni stvari: v svojem sovraštvu do vsega, kar je demokratično in napredno, posebno pa, če je to tudi še slovensko.

Razveseljiva spoznanja in priznanja

Za letošnji 10. oktober je bilo napisanih in spregovorjenih spet nebroj besed, koristnih in škodljivih, lepih in žaljivih, večinoma pa protislovnih, ker nujno vsakdo zapade v protislovja, kdor se še po vsem tem, kar se je zgodilo in spremenilo na Koroškem in v svetu v zadnjih 35 letih, ne more ali noče popolnoma osvoboditi duha preteklosti. Med napisanimi in izgovorjenimi besedami smo zasledili tudi nekaj takih, ki končno vendar priznavajo marsikaj, kar se je skušalo doslej prikrivati. Iz teh sicer precej zakasnelih, toda še vedno ne prepoznanih spoznanj, če so bila mišljena iskreno, bi našim bralcem posredovali naslednja:

Koroški deželni glavar g. Wedenig je te dni med drugim zapisal:

Britanski laburisti za razorožitev in zблиžanje narodov

1200 delegatov laburistične stranke se je zbralo na kongresu v Margati v Angliji. Namen kongresa je bil pregledati dosežanje delo ter začrtati pot za naprej, posebno pa proučiti sedanjí položaj. Predsednik delavske stranke, Attlee, je izrazil zahtevo po razorožitvenem programu za ves svet. To zahtevo so delegati z navdušenjem pozdravili.

Nadalje je prišla do izraza odločna zahteva za prepoved vodikove bombe in drugega atomskega orožja. Vendar prepoved sama še ne predstavlja varnosti za svetovni mir, marveč je potreben sporazum o zmanjšanju oborožitve na absolutni minimum, ki je potreben za vzdrževanje zakona in reda.

Laburisti so napadli tudi predsednika britanske vlade Edena, ki se je izrekel proti skrajšanju vojaškega roka v britanski vojski od 24 na 18 mesecev. Nadalje poudarjajo laburisti, da je koeksistenca premalo, laburisti delajo na tem, da bi

svet zblížali, pobratili, vendar je koeksistenca v vsaki obliki pot do tega. Z ozirom na to, je poudaril Attlee, zahtevamo pogajanja najvišjih predstavnikov držav sveta. Danes so izgledi za pogajanja o svetovni razorožitvi ugodnejši kot kdaj koli, vendar se to lahko izvede le, če se vsi prizadeti strinjajo s primernim nadzorstvom in inšpekcijo. Zagotovil je dalje, da bo delavska stranka stalno zahtevala razorožitev in silila k razorožitvenim pogajanjem.

V laburistični stranki Anglije pa so bile izvedene tudi organizatorične reforme. Doslej se je pokazalo pomanjkanje okrajnih sekretarjev, premalo se je delalo na tem, da bi se podpiralo kraje, kjer je delavska stranka slabša ipd.

V Attleejevem govoru ni bilo ničesar slišati, kar bi napovedovalo njegov umik. V dobro obveščeni krogih menijo, da bo v slučaju Attleejevega odstopa prevzel njegovo mesto Herbert Morrison.

Sovjetski minister za zunanjo trgovino
pride v Avstrijo

Sovjetski minister za zunanjo trgovino Kabanov pride koncem tega tedna, predvideno danes, iz Moskve na Dunaj, da bo avstrijsko-sovjetsko trgovinsko pogodbo osebno podpisal. Nato si bo ogledal en obrat podržavljenе jeklarske in železarske industrije in eno veliko privatno podjetje. Menijo, da se bo v Avstriji zadržal pet ali šest dni.

Zakon o nevtralnosti
pred parlamentom

Po odločitvi zveznega prezidenta dr. Körnerja bo prezident parlamenta dr. Hurdes sklical sejo parlamenta za 26. oktober, medtem ko bo glavni odbor zasedal v ponedeljek, 24. oktobra. Prva točka dnevnega reda je zvezni ustavni zakon, ki zadeva proglasitev avstrijske nevtralnosti. Nadalje bodo razpravljali o poročilu finančnega ministrstva, ki zadeva nadaljnje ukrepe glede carin ter o spremembi objave zveznega ministrstva za promet in podržavljenе obrate z ozirom na upoštevanje službenega časa pri napredovanju v višje plačilne razrede nameščencev pri avstrijskih zveznih železnicah.

Prve tri plenarne seje parlamenta so določene za 26., 27. in 28. oktober. V sredo, 26. oktobra, naj bi bil izglasovan zvezni ustavni zakon, ki zadeva nevtralnost Avstrije. Četrtekova seja pa je namenjena finančnim vprašanjem. Zvezni finančni minister bo podal izjave o proračunu za leto 1956.

Kakor je pokazal sam po sebi zelo pičel plebiscitni rezultat, velik del prebivalstva plebiscitnega ozemlja ni imel zaupanja v mlado republiko. Pridobiti si zaupanje teh ljudi in tudi vseh onih, ki so glasovali za Koroško samo iz gospodarskih razlogov, bi bila najodličnejša dolžnost avstrijskih politikov. Kakor pa vemo, te dolžnosti niso spoznali ali pa so jo zavestno spregledali. Posledice te politike zamud so dosegle pod nacističnim režimom svoj vrhunec z izseljevanjem Slovencev. Obremenjeno s to težko dediščino in s stopnjevanim nezaupanjem slovenskega prebivalstva smo leta 1945 prevzeli hudo ranjeno deželo.

Državni tajnik g. Graf je v Velikovcu med drugim dejal:

35 krat so bile ob tej priložnosti napisane reminiscence in večkrat tudi hude besede. Menim pa, da moramo danes gledati na 10. oktober 1920 z drugačnimi očmi, ker živimo v novem času in se je svet spremenil. Hočemo in moramo imeti pogum, da trezno gledamo na preteklih 35 let. Mar ne bi izkoristili spominski dan 1955 za to, da bi si resno izprašali vest, kako smo upravljali dobrino, ki smo si jo pridobili pred 35 leti? Mnogo je razveseljivega, žal pa tudi marsikaj, kar bi bilo bolje, če bi bilo izostalo. Politiko — zlasti pa deželno ali državno politiko nikdar ne bi smeli voditi šovinisti. Hoditi moramo pot za in v bodočnost. To pa lahko storimo najbolje, če pokopljemo stare duhove maščevanja.

Državni tajnik je tudi priznal, da je bilo obmejno ozemlje, torej ozemlje, kjer prebivajo Slovenci, v vseh 35 letih gospodarsko zapostavljeno.

Nihče ne bo bolj vesel in zadovoljen kot pa naše ljudstvo, če se bodo ta spoznanja in priznanja v dejanjih odražala v bodočem življenju in razvoju naše domovine.

Koroški Slovenci in Avstrija

Iz „Naših razgledov“, ki so v zadnji številki posvetili več člankov sodobni koroški problematiki, ponatiskujemo uvodnik, ki ga je pod gornjim naslovom napisal Janko Pleterški.

Minilo je petintrideset let, odkar je bil slovenskemu narodu v imenu in pod videzom demokratičnosti prizadejan težak udarec, ena izmed številnih krivic in nesmislov versailleskega sistema. Ni naš namen, raziskovati zakaj in kako, niti ne bomo skušali nepravda utegniti v moralne, pravne ali drugačne formulacije. Spominjamo se obletnice zato, da bi ob tej priložnosti ugotovili samo dejstvo, da vprašanje, ki naj bi pred 35 leti prenehalo biti vprašanje, še vedno obstaja. Vsa zgodovinska izkušnja od tedaj, in to je najzanesljivejša merilo, to dokazuje.

Ne bomo tudi razglabljali, ali bi vprašanje Slovenske Koroške v Avstriji sploh lahko bilo rešeno, če bi se bile stvari ta leta drugače razvijale. Revolucionarni nastop koroških Slovencev v narodnoosvobodilnem protifašističnem boju — ta edinstveni primer na ozemlju hitlerjevskega rajha — je postavil vprašanje z vsem poudarkom spet pred svet. Ta nastop je bil upor proti čisto svojevrstnemu prizadevanju, odpraviti koroško vprašanje, in sicer z načrtnim in napadalnim ponemčevanjem ter izrivanjem slovenskega ljudstva. Tako prizadevanje, s katerim se pač ne more sprijazniti noben pošten človek, je od plebiscita pa do časov nacističnega rajha sicer doživljalo različne oblike in stopnje silovitosti, a po bistveni vsebini je ostajalo vedno isto. To je bil upor proti „reševanju“ koroškega vprašanja, kakor se izraža v črti od programatične zahteve deželnega glavarja Lemischa tik po plebiscitu, da je treba koroške Slovence ponemčiti v dobi enega rodu, pa do Maier Kaibitschevega ukaza poleti 1942 v Celovcu, da na Koroškem ni več prostora za Slovence, kakor tudi ne več nobenega manjšinskega vprašanja.

Revolucionarni upor koroškega slovenskega ljudstva, vključen v splošno človeški boj proti fašizmu, je celo v skrajno neugodnih mednarodnih razmerah po vojni, v prenapetem ozračju hladne vojne, dosegel priznanje, da dosedanja ureditev koroškega vprašanja ni zadovoljiva. Sedmi člen avstrijske državne pogodbe o pravicah slovenske manjšine na Koroškem in Štajerskem ter hrvatske na Gradiščanskem, je odraz tega zgodovinskega dejstva. Koroški Slovenci so s svojim bojem dosegli pravico, da imajo od prihodnosti še kaj pričakovati. Dosegli so, da je tudi druga avstrijska republika postavljena pred zgodovinsko preizkušnjo glede koroškega vprašanja.

Razume se, da od Avstrije ni mogoče pričakovati čudežev. Saj druge republike ni ustvaril revolucionarni boj avstrijskega ljudstva, v katerem bi se preteklost z vso ostrino kritično prevrednotila, saj je tako razmejitev s škodljivo dediščino zavirala desetletna okupacija v strupenem ozračju hladne vojne. Toda danes je avstrijskemu ljudstvu vrnjena vsa oblast, prepuščena svoboda, krojiti si svojo usodo, s tem pa tudi vsa odgovornost. Kam se bo usmeril avstrijski notranji razvoj, koliko bo zunanji osvoboditvi sledila tudi notranja osvoboditev od senc preteklosti, sprostitve ustvarjalnih sil družbenega napredka? Od tega bo med drugim odvisno tudi, kakšno izpolnitev bosta doživela črka in duh sedmega člena. Odnos do koroških Slovencev bo ena izmed važnih preizkušenj avstrijske demokracije in države, za našo sodbo, za sosedno Jugoslavijo pa, razumljivo, še posebno važna.

Ni da bi tu skušali prepričevati odgovorne ljudi v Avstriji, da je demokracija nedeljiva, da se ni mogoče uspešno bojevati za svoboden, samostojen in sproščen razvoj avstrijskega naroda proti reakcionarnim, protiljudskim in velenimskim težnjam, a hkrati ne obračunavati s prav takimi težnjami, n. pr. na Koroškem, kjer nastopajo zlasti v zvezi s protislovensko gonjo. Menda je zgodovina prve republike, njenih družbenih spopadov in njenega konca, dovolj poučna za vsakogar, kdor jo le hoče razumeti. Široki sloji Avstrijcev to čutijo. To je videti prav na Koroškem, kjer ima geslo narodnostne strpnosti med množicami malih delovnih ljudi dober odmev, kjer smo lani videli celo spontan protest proti vsakoletnemu razpihovanju strasti in vzdrževanju velenemškega izročila ob plebiscitnih proslavah.

Koroški Slovenci sami s svojim bojem niso le znatno pripomogli k zrušenju nacistične oblasti v tem delu Evrope, temveč so tudi v današnji položaj na Koroškem vnesli nekaj novega, nekaj, kar jih nedvomno postavlja na stran aktiv v družbeni bilanci Avstrije. Danes šovinističnega odtrganja koroških Slovencev ni mogoče več olepšavati in „opravičevati“ z videzom boja napredka s politično, gospodarsko in kulturno zaostalostjo. Koroški Slovenci so s svojim narodnoosvobodilnim bojem odločno nastopili razvoj, v katerem postajajo dejaven faktor družbenega napredka. To novo dejstvo danes v Avstriji vsem naprednim ljudem še ni dovolj jasno, se zdi morda še količina, ki jo smejo zanemarjati. A čimprej bo moralo postati drugače, kar je seveda v prvi vrsti odvisno od dejavnosti koroških Slovencev samih. Toda že danes je poučno merilo

Večini ni za šovinistično preteklost

Za dobro stvar ni treba mnogo reklame. slabša stvar pa tudi z najbolj hrupno propagando ne postane privlačna. Prav nazorno smo to videli ob letošnjem 10. oktobru: tresle so se gore, rodila se je miš. Koroške bauernbundovske prireditelje letošnjih »proslav« bo še dolgo glava bolela in si bodo verjetno hudo v laseh ob medsebojnih očitkih krivde za polomijo, ki je očitno niso pričakovali.

Ne spadam med radovedneže, tokrat pa sem se le nekoliko razgledal po deželi. In nisem opazil nič takega, kar so zapisali v Salzburger Nachrichten, namreč, da bi se bili vsi kraji na južnem Koroškem že v soboto spontano odeli v zastave. Res,

Za svoje šovinistične parole si je Südmarka nadela krinko domovini zvestih vindšarjev

mnogi purgariji v germaniziranih mestecih so se nekam praznično postavljali v pozgo zaslužnih patriotov, ne glede na to, da so pred dobrimi desetimi leti še navdušeno razobešali zastave s kljukastim križem. Res, po nekaterih hribih sem videl tudi kresove in rakete. Povsod se končno najde par ljudi, ki si za nagrado nekaj šilingov ali zabojček piva privoščijo tudi to zabavo. Res, ponekod sem slišal celo

dom in odpovedjo zgrajene hišice delavcev in nameščencev, pa zastav skoro ni bilo.

ÖVP-jevske patriote je hudo motilo, da celo v centru Celovca mnogo trgovin ni okrasilo svojih izložb s 35 let staro šaro, ki ne sodi več v današnji čas. Poznam trgovca, in bržkone ni bil edini, ki se ni zbal obiska petih bivših SS-ovcev, ko so v soboto na večer zahtevali, naj okraši izložbo svoje trgovine. Največ šovinističnega »kinča« sem opazil v izložbah trgovcev, ki so med vojno zatajevali in skrivali blago, v izložbah pa s slikami in verzicami svojega »ljubljenega firerja«.

Ne tajim, da sem bil zelo radoveden na bauernbundovski obhod po mestu, na slovesno sveto mašo prevzvišenega gospoda škofa Köstnerja na trgu lintverna, na napovedano »veliko zborovanje« na Novem trgu in sploh na ves potek desetooktobrskega pompa pod vabo »Erntedankfesta«.

Spominjam se, da sem to čudno besedo že kdaj slišal. Če se ne motim, so »Erntedankfest« prinesli v našo deželo nacisti. Takrat se nikdar nisem štilil zraven, zato tudi ne morem reči, ali in v čem se je bauernbundovska prireditev v ponedeljek razlikovala od tovrstnih slavnosti v času Hitlerja. Opazil pa sem več ljudi, ki so že takrat marširali. Po navodilih v Volkszeitung in Bauernzeitung pa svojih patriotičnih prs niso smeli okrasiti s kolajnami in odlikovanji, ki so si jih pridobili za svoje zasluge v hitlerjevi dobi.

Sploh je bila povorka — čeprav mnogo manjša kot so se poprej bahali — še kar pestra. V krogu svojih sodelavcev — to so v Salzburgu posebej podčrtali — je na čelu spreveda korakal bivši SS-Standartenführer Steinacher. Manjkal pa je Maier Kaibitsch, ki bi ob takem slavju res zaslužil, da bi bili nosili vsaj njegovo sliko v sprevedu, če že zaradi obsodbe na dosmrtno ječo po zakonu o vojnih zločincih in veleizdajstvu ni mogel priti osebno in skupno s svojimi sobojevniki manifestirati svojo »Heimatreue«.

V sporedu so kazali tudi nagačene zverine: medvedu in lisico. Zdolgočaseni gledalci, ki so z menoj vred pasli zijala, pa so močno zavihali nosove, ko so v povorki privedli tudi pravega, živega in prav

Prazni trg med škofovo mašo in kanclerjevim govorom je zgovoren dokaz, da so desetooktobrske proslave družve-la stvar

zvonjenje cerkvenih zvonov, čeprav se vedno bolj pogosto dogaja, da ne zvonijo niti ob pogrebu, če se je umrl vernik v čem zameril svojemu duhovnu. Vse to sem videl. Videl pa sem tudi, da se večina kmetov in delavcev po naših krajih ni zmenila za bučno ÖVP-jevsko propagando; za pretežno večino kmetov in delavcev je bil tudi letošnji 10. oktober dan dela in skrbi za domačijo in družino.

Celovec sem prekoselarsil povprek in počez. V središču so se javne hiše in hišni posestniki še kar zaznavno odzvali pozivu, naj razobesijo zastave. Pa tudi ne vsi. Bolj zunaj, kjer se vrstijo z velikim tru-

za uvajanje tega novega elementa v koroškem položaju dejstvo, da so šovinističnim krogom koroški Slovenci dvojno osvraženi, kot Slovenci in kot socialisti. To dejstvo je obenem tudi značilno za družbeni izvor teh krogov.

Dejansko priznanje pravice do obstoja in neoviranega življenja slovenskega ljudstva na Koroškem je torej nedvomno korak k sproščanju sil družbenega napredka, sil socializma. Tudi zato, ker je edino v takih pogojih mogoč skladen razvoj človeške osebnosti, brez katere resnično nove, napredne družbe pač ni mogoče graditi. Pri tem pa je vsakemu poštenemu, dobronamernemu človeku potrebno doseči točnost in jasnost pojmov. Predvsem je

treba izreči boj pojmovanju, ki brezčutno sprejema uspehe Lemisch-Maier Kaibitscheve črte pri raznarodovanju in duhovnem oropanju koroških Slovencev kot nekako „zgodovinsko nujnost“ in te uspehe jemlje za osnovo nadaljnjega obravnavanja manjšinskega vprašanja. Koroški Slovenci imajo pravico, zahtevati aktivno zaščito, najmanj pa, da bo v prvi vrsti njihov glas tisti, ki ga je treba upoštevati pri zakonitem izvajanju manjšinskih določb državne pogodbe. To imajo pravico zahtevati v imenu pravičnosti, v imenu koristi avstrijskega demokratičnega napredka, v imenu boljše Evrope. V sosednji Jugoslaviji zasledujemo uresničevanje njihovih prizadevanj z največjim zanimanjem.

PO ŠIRNEM SVETU

Kairo. — Z znatno vojaško pomočjo, ki jo je nudila Sovjetska zveza arabskim državam, je Moskva sedaj ponudila tem državam še tehnično in gospodarsko pomoč. Kakor je izjavil sovjetski poslanik v Kairu, Solod, ki je nepričakovano obiskal egiptsko zunanje ministrstvo, je Sovjetska zveza v stanju gospodarsko in industrijsko zadostiti arabskim potrebam. Kmetijska in industrijska delegacija bosta verjetno že v kratkem prispeli iz Moskve v Kairo, da bi proučili podrobnosti pomoči, ki je v načrtu.

Buenos Aires. — Začasni argentinski predsednik je podpisal odlok, s katerim so »Dan lojalnosti« — 17. oktober izbrisali iz seznama argentinskih državnih praznikov. Ta praznik je uvedla Peronova vlada, da bi delavcem dala možnost, manifestirati lojalnost do peronizma. Z istim odlokom so proglasili 12. oktober za državni praznik kot spomin na Kolumbovo odkritje Amerike.

New York. — Ameriški delegat v razorožitvenem odboru OZN Harold Stassen je izjavil na tiskovni konferenci, da sodi, da bo Sovjetska zveza sprejela Eisenhowerjev predlog o izmenjavi vojaških informacij in letalskih inšpekcij, in sicer ne glede na program o dejanski razorožitvi.

Moskva. — Predsednik češkoslovaške ljudske skupščine Firlinger je povabil delegacijo Vrhovnega sovjeta ZSSR, naj obišče Češkoslovaško in prisostvuje zasedanju njene skupščine. Predsednika Zveznega sovjeta in Sovjeta narodov Volkov in Lacis sta ta predlog sprejela. Sovjetsko parlamentarno delegacijo bo vodil namestnik predsednika Vrhovnega sovjeta ZSSR Tarasov.

Bombay. — Tajnik indijske socialistične stranke Mehta trdi, da je v portugalskih zaporih v Goi zaprtih nad 500 goanskih nacionalistov. Mehta je bil do nedavnega v portugalskem zaporu v Pandžimu.

Friedland. — Bivši Hitlerjev osebni pilot Hans Bauer, ki se je vrnil iz ujetništva v SZ, je izjavil, da je videl, kako je Hitler aprila leta 1945 napravil samomor. To je prva živa priča, ki je lahko dala izpoved o Hitlerjevem samomoru. Bauer je dejal, da se je Hitler ustrelil.

Buenos Aires. — Po še ne uradno potrjenem poročilu iz Asunciona bo bivši argentinski predsednik Peron danes odpotoval z letalom v Evropo. Po vsej verjetnosti bo Peron odpotoval v Švico.

Denver. — Specialist za srčne bolezni, dr. Dudley White, ki je predsednika ZDA Eisenhowera večkrat preiskal, je izjavil v ponedeljek zvečer, da bo predsednik lahko zapustil bolnico v štirih ali petih tednih. Izjavil pa je še, da lahko traja še do konca leta, preden bo Eisenhower lahko začel z uradnim delom.

Pariz. — Francoski obrambni minister general Billotte se je vrnil iz Maroka. Izjavil je, da ima francoska armada »položaj v rokah« in da se operacije v severnem Maroku normalno razvijajo. Izjavil je tudi, da niso potrebni novi vojaški vpoklici v Franciji, da pa je to nujno v Maroku.

New York. — V nedeljo so v ladjedelnici v Brooklynu splovili letalonosilko »Saratoga«, težko več kot 60.000 ton. Letalonosilka »Saratoga« je namenjena letalom na reaktivni pogon, ki bodo nosila atomsko orožje. Nova letalonosilka bo lahko nosila več kot sto letal, dosegla pa bo hitrost kakih 35 vozlov in bo imela približno kakih 3800 mornarjev in častnikov posadke.

Washington. — McArthur izključuje možnost, da bi prišlo do tretje svetovne vojne in navaja izjavo znanstvenika Einsteina, ki je na vprašanje, s kakšnim orožjem se bodo bojevali v tretji svetovni vojni, izjavil, da tega ne ve, da pa ve, da se bodo v četrti svetovni vojni bojevali s kamni in palicami.

„Zapeli so krampi in lopate“

(Zapiski z delovne akcije športnega društva Zahomc)

Že nekaj časa je od tega, odkar sem se poslovil od naše mladine v Zilji. Tia me je zanesla želja po nedeljskem oddihu in ne tajim — tudi novinarska radovednost. Tokrat sem imel srečo, vreme je bilo, kot letos ne ravno velikokrat, res krasno. Tega sem bil vesel, toda polastila se me je skrb, da mojih znancev verjetno ne bom tako lahko našel doma.

In res sem uganil: ko sem jo primahal v Zahomc, je bila vas skoraj izumrla. Ko sem ravno razmišljal, v kateri hiši bi najprej našel koga doma, me skoraj podere na tla Petrov Tinki, ki je priteknel s sekirami v roki iz Petrove hiše. Kam pa ti v delovni obleki in s sekiro, ga nagovorim in mu šežem v roko. Saj veš, mi pravi, ob delavnikih imamo na polju veliko dela in za izredne stvari navadno ni časa. Ker vem, da se je Tinki udeleževal smučarskih tekem, sem kar sumil, kaj misli z izrednimi stvarmi. Pozval me je, da grem z njim kjer da bom videl, kaj delajo in srečal tam tudi vse naše športnike. Radovednost me le ni pustila pri miru in šel sem z njim kakih sto metrov izven vasi. Tam se je zagnal moj znanec domačin iz Zahomca v hrib in komaj sem prisopilhal za njim, tako strmo je bilo.

Ko sem pravkar prispel na majhno ravnicu pod gozdom, je padla pod težkimi udarci sekir mogočna smreka. Z nasmejanimi obrazi sta mi prihitela nasprotni Franci in Stanko, pozdravili smo se in že sem vprašal, kaj vse to pomeni. To bo naša druga skakalnica, 60-metrška, danes imamo akcijo in vsi naši fantje bodo pomagali.

Medtem prideta tudi tajnik športnega društva Hanzi in Tinej, s katerima se prijateljsko pozdravimo. Nisem dolgo čakal, že sem moral pozdraviti še moje mlade znance Cenca, Joza ter druge naše fante. Da, celo naša člana Franci in Hanzi iz Žužalč sta prihitela na vse zgodaj s kolesi — poslal jih je Trunkov Lojz, brž ko je zvedel, da se nekaj dela v Zahomcu.

Danes bo treba pljuniti v roke, da začnemo z gradnjo, ker dela je veliko in ob delavnikih, razen ob večerih, ni časa. Zdaj hitro, fantje, pravi Franci, do večera moramo biti gotovi, potem gremo na ples v Čače, kjer je »žegen«. Hanzi nato razgrne načrt skakalnice in že začneta s Tinijem meriti ter zasajati količke; polagoma se pokaže profil bodoče skakalnice z očakom Dobračem v ospredju, vasico Zahomcem na desni ter krasnim razgledom po celi Zilji. Res, krasen prostor bo to in tako blizu prometa, saj je cesta oddaljena komaj kakih dve sto metrov. Kraj nam je našel inž. Bloudek in tudi načrt je njegovo delo. Hvaležni so mu in vsi so

morda še ne, zato pa prihodnje leto. Zanimal sem se, kaj pomeni tamkajšna električna napeljava, pa mi je odgovoril Franci: Čudiš se, kaj ne da, to je tudi za nas, napeljal sem jo od naše domače centrale, da bomo, če bo treba, tudi po večerih lahko delali. Občudovanja vredni so naši fantje, to so dokazali pred dvema letoma, ko so zgradili prvo — mladinsko — 30-metrško skakalnico, in to samo pri luči ob večerih.

Danes zvečer dobimo še obisk — pridejo študentje od Koroškega kluba, ki hočejo žrtvovati nekaj dni svojih počitnic ter pomagati domačim športnikom pri gradnji skakalnice, smo zvedeli. Proti večeru sem odšel z domačimi fanti na postajo na Čajno, kjer so nas že čakali naši študentje, med njimi tudi harmonikaš, kar je naše še posebno razveselilo. Zapeljali smo jih proti Zahomcu, kjer so se fantje nastanili deloma pri kmetih, deloma v gostilni pri Rihku. Naslednjega jutra so odšli po skupnem zajtrku tudi študentje na delo in zapeli so krampi in lopate, samokolnice so zaječale pod težo tovara. Skoraj ne bi verjel, toda videl sem, kako se je od ure do ure večal nasip in spoznal sem, da tudi študentje kar lepo znajo zgrabiti za delo. Celo deklice se niso ustrašile prijati lopate v roke, da so se domačini kar čudili delovnemu poletu naših gostov.

Tako je rasla naša skakalnica ob skupnih naporih, v soboto pa smo se zbrali na poslovilnem večeru študentov. Poleg mladine je prišlo tudi nekaj starejših, ki so vneti pristaši našega zimskega športa.

Kulturno-umetniško društvo „Svetozar Markovič“ na Dunaju

Kulturno umetniško društvo »Svetozar Markovič« iz Novega Sada je 4. oktobra gostovalo na Dunaju. Društvo je priredilo lepo prireditev pod naslovom »Plesni in plesi narodov Jugoslavije«. Velika dvorana je bila skoraj do zadnjega prostora polna in z velikim zanimanjem so pričakovali Dunajčani začetek prireditve.

Za uvod je zapel močan zbor tri pesmi, ki so takoj ustvarile toplo vzdušje med poslušalci programa. Nato so nastopili tamburaši, ki so Dunajčane posebno navdušili, saj so tudi mojstrsko zaigrali. Ljudski plesi iz Slavonije, Banata, Makedonije, Nišavske doline, Vranja in drugih krajev, prikazani s čudovito živahnostjo in umetniško do konca izvršeni, so slikovito izražali južno vitalnost in temperament.

Res lep užitek je bil poslušati ljudske pesmi, ki v svoji melodiki zajemajo vse stopnje od trudne otožnosti do veselega, prešernega opevanja ljubezni in domovine. Poseben vtis je na poslušalce napravila solistka Anita Šaranovič, ki je za svoje

Stane je zaigral na harmoniko, Milan je spremljal na gitari in veseli parčki so se zasukali, vmes pa se je oglasila naša pesem »Tam, kjer teče bistra Zila« in mnogo, mnogo drugih. Ko smo odkrili, da je Cvetina dobra pevka, je vse utihnilo in morala je zapeti nekaj priljubljenih pesmic in, ker je hči izseljeniške družine iz Francije, tudi nekaj francoskih, kajti naša mladina ima globoko razumevanje za vse, kar je pač lepo. Postali so prijatelji, kmečki fantje Franci, Hanzi, Stanko, delavci Tinej, Cenc, Emil, Jurček ter študentje Janez, Stane, Bojan, Drago in drugi.

Upajmo, da bodo mladini, ki žrtvuje

Skupina študentov, ki so pomagali zahomskim športnikom

svoje pičle proste urice za veliki cilj športa, tudi merodajni krogi, bodisi v višjih športnih forumih ali tudi ožji domači krogi finančno pomagali. Zahomski športniki bi to vsekakor zaslužili, kakor je izjavil lansko leto na prireditvi v Zahomcu sam predsednik Koroško-vzhodnotirolske smučarske podzveze gospod Bildstein. Morda nas bodo enkrat le upoštevali, pravijo Zahomčani, mi si vsekakor prizadevamo.

Avstrijski biografski leksikon

Avstrijska Akademija znanosti in umetnosti na Dunaju bo izdala Avstrijski biografski leksikon, ki naj bi zajemal vse one avstrijske osebnosti, ki so živele in umrle v času od leta 1815 do 1950 ter na različnih področjih javnega življenja, kakor na področju znanosti, umetnosti, gospodarstva, politike, vojaštva itd. dosegli posebne uspehe.

Tako delo ima le takrat pomen, če je popolno in izčrpno. Da bi akademija dosegla ta namen, se obrača na vse one, ki imajo osebno ali kot strokovnjaki interese, da bi to delo izšlo, in prosi za imena tistih ljudi, ki po njihovem mnenju spadajo v ta leksikon, da jih sporočijo redakciji. Zaključek redakcije za črki G in H je v začetku decembra.

Dopise je treba poslati na naslov: Osterreichisches Biographisches Lexikon, Dr. Eva Obermayer-Marnach, Universität Wien, Institut für österreichische Geschichtsforschung.

Še besedo k izidu „Našega doma“

Slovenski vestnik z dne 23. septembra je objavil moj prispevek »Ob izidu Našega doma« (Berilo za drugo in tretjo stopnjo dvojezičnih ljudskih šol na Koroškem, druga, popravljena izdaja). Pravim: prispevek. Ta prispevek se nanaša zgolj na jezikovno plat berila in narobe bi ravnal, kdor bi ga registriral kot oceno knjige nasploh. Običajno zavzema namreč v oceni kake knjige vsebinska in oblikovna problematika levji del, jezikovna plat, oprema knjige i. pd. pa nekako zaključiti tako oceno.

Ker nisem učil kdaj na stopnji, kateri je omenjeno berilo posvečeno, sem spoznal bolj ali manj intuitivno, da je delo vsebinsko, oblikovno in didaktično vsekakor mojstrsko. Tako sem tudi zapisal v svojem prispevku.

Ker pa sem navedel kot »levji del« svojih pripomb jezikovne pomanjkljivosti berila, daje »ocena« na zunaj podoben ponesrečen knjige. To ne more biti in ne sme, ker ni resnično. Škoda bi bilo in neumno, če bi povzročil moj prispevek — pisan z istim lepim ciljem kot knjiga: služiti kvalitetnemu pouku slovenščine — razdor med kulturnimi delavci naše dežele, da bi šlo vse na dvojce tam, kjer je uspešno samo skupno prizadevanje.

Druga reč je potem še ponatis starih avtorjev. Gre tu za različno gledanje. Nekdo si bo postavil normo: ohraniti vse po starem, drugi: ohraniti slogovne posebnosti in prikrojiti dela sodobnemu pravopisu, tretji: predelati dela nasploh tako, da bodo odgovarjala sodobnemu jezikovnemu razvoju.

Ker je to v naši praksi še vedno vprašanje gledanja in le v čisto določeni, omejeni meri vprašanje norm, nihče ne more — zavoljo mojega prispevka — oporekati Našemu domu ugleda. Še enkrat pribijem: tega ima v veliki meri.

Prav pa bi bilo, da se oglasi še kateri slovenskih učiteljev z dežele in pove, kako in kaj sodi o Našem domu kot pedagog — praktik. Knjiga to pozornost zasluži. P. A.

Pod žlebom se je nasip hitro večal

ga vzljubili, čeprav je bil šele dvakrat pri njih. To je človek, ki razume mladino kot malokdo, več takih ljudi bi potrebovali tudi na Koroškem, si mislim, ljudi, ki delajo za visoke cilje športa, za prijateljstvo med narodi-sosedi. Zahomčani so tukaj že mnogo dosegli, saj štejejo med svoje člane tudi športnike nemške narodnosti, in res dobro se razumejo. Mnogi tekmovalci na naših prireditvah, ki so spoznali, kaj razumemo pod športom, so postali naši iskreni prijatelji. Društvo tudi stalno raste in upamo, da nam bo letošnjaja zima malo bolj naklonjena.

Marsikaj so mi še povedali, medtem pa je šlo delo naprej. Izdelovali so žleb za nasip in most za prevoz materiala ter sekali grmovje. Res, veliko dela bo še treba, fantje, toda prav gotovo boste zmogli, če ohranite le močno voljo; letos

Lojze Ude: Zgodovina slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah

(Ponatis iz Pedagoškega zbornika 1955, Ljubljana 1955)

»Pogrešal sem razpravo, ki bi odstranjevala nekatera vendarle nerazumljiva nasprotja raznih trditev nemške in slovenske publicistike...« pravi avtor v uvodu svoje razprave. Ne samo avtor, slovenski in nemški Korošec, vsakdo, ki mu je kaj mar resnica o slovenskem koroškem šolstvu, je pogrešal tako razpravo. Zdaj jo imamo. In prva je med nemškimi in slovenskimi tozadevnimi študijami, ki je napisana po objektivni, resnicoljubni znanstveni metodi. Mimo nje ne bo mogel ne slovenski, ne nemški zgodovinar, ki bo hotel osvetljevati problem slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah še s kake druge strani.

Avtor je razdelil zgodovino slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah v

tri razdobja: čas do leta 1848, do 1869 in do 1945.

Pregledal je skrbno dosedanja tozadevno nemško in slovensko literaturo, jo razčlenil s tankim čutom za besedo in za duha besede ter jo vrednotil kritično zgodovinsko s ciljem, da zavsema odgrne zastor, ki je zakrival, zavijal ali pa maličil borbo koroškega Slovence za elementarne pravice slovenskega jezika v šoli. Zgodovina se ne da potvarjati, to misel razodeva avtor stran za stranjo.

Če pravi n. pr. dr. Wutte v »Die ultrakristische Volksschule in Kärnten, 1919«, da so bile ljudske šole na Koroškem pred letom 1848 nemške, in izvaja iz tega posledico, da morajo ostati take tudi dalje, je prezrl, da se je imenovala nemška šola

tistokrat nemško za razliko od latinske, in pomeni nemška sinonim za ljudsko šolo. Na slovenskem ozemlju je bila pač tudi tistokrat v praksi nemško-slovenska šola, ker drugače si pač ne moremo predstavljati pouka.

Jasno je dognal n. pr. avtor tudi pojav slovenskih šol v dobi nemškega birokratičnega centralizma (Bachovega absolutizma v letih 1851 do 1859). Takrat in še dalje — do 1868. leta — so bile šole pod nadzorstvom cerkve in je veljalo načelo, da je treba poučevati v ljudskih šolah v tistem jeziku, v katerem se vrši verski pouk fare.

Ko bereš razpravo in stopaš tako z avtorjem iz leta v leto, od odloka do odloka (Se nadaljuje na 8. strani)

KOLEDAR

Petek, 14. oktober: Kalist
Sobota, 15. oktober: Terezija
Nedelja, 16. oktober: Gal
Ponedeljek, 17. oktober: Margareta
Torek, 18. oktober: Luka
Sreda, 19. oktober: Peter
Četrtek, 20. oktober: Janez

Poziv Zveze koroških partizanov

V malo tednih bo prišel spet dan, ki je posvečen spominu dragim mrtvim. Kakor se vsaka družina ta dan s toploto v srcu spominja svojih ljubljenih preminulih, se skupna slovenska družina tudi na Koroškem z najglobljo hvaležnostjo spominja dragocenih vojnih žrtev, padlih partizanov, ki so darovali svoja življenja in srčno kri za svobodo zlato, človečanstvo in lepše življenje vseh narodov v svetu.

Pieteta in dolžnost globokega spoštovanja do nepozabnih žrtev nam veleva, da tudi letos, kakor vsako leto, dostojno okrasimo njihove gomile in se tako vsaj nekoliko spet oddolžimo za njih veliki in dragoceni doprinos v borbi proti krivici in nasilju ter s tem tudi za ohranitev slovenskega življa na Koroškem.

Zveza koroških partizanov poziva hvaležna srca, da vsepovsod, kjer počivajo junaki v skupnih ali posameznih grobovih, z ljubeznijo zrahljajo njihova zadnja bivališča in jih okrasijo s cvetjem.

Glavni odbor
Zveze koroških partizanov

Svatne

Idilična vasica pod visokimi vrhovi strmih Karavank je vsakomur znana po pripovedki o Miklovi Zali, rožanski junakinji iz časov turških vpadov. Posebno širok krog znancev so si Svatne pridobile zadnja leta, ko je šentjakobsko prosvetno društvo začelo s tradicionalnim uprizorjanjem Miklove Zale na zgodovinskih tleh, v rojstni vasi glavnih oseb in na kraju takratnega dogajanja samega. Zato številni obiskovalci od blizu in daleč radi prihajajo v ta kraj, kjer še danes živita na istoimenskih posestvih rodova Serajnikov in Miklnov.

Zadnjo soboto in nedeljo smo v Svatnah imeli spet svatbo »Miklove Zale«, po imenu sicer ne, toda Micka Serajnik, ki je ta dan sklenila življenjsko zvezo z Lesjakovim Korlijem s Hodnine, je kot najmlajša nositeljica te vloge uspešno sodelovala pri zadnjih dveh uprizoritvah priljubljene ljudske igre. Čeprav svatba ni bila po starih običajih, kot jih poznamo iz igre, smo se v soboto zvečer v ožjem krogu na nevestinem domu prav dobro imeli, v nedeljo pa sta se mlada poročenca odpeljala na kratek izlet.

Mlademu paru želimo mnogo sončnih dni na skupni življenjski poti. Posebno Micki pa šentjakobsko prosvetno društvo in igralci Miklove Zale tudi tem potom izrekajo najlepše čestitke, povezane z željo, da bi tudi dalje stremela za svetlimi ideali Miklove Zale: neomajno zvestobo možu, domu in materni besedi. In če ji bo v življenju kdaj koli postalo srce težko, potem naj se spomni Zale na kolenih, da polna zopet upov bo ognjenih...

Loče

Minulo soboto smo prisostvovali veselmu življenjskemu dogodku srečnega mladega para. Ta dan sta se namreč poročila naš Tonček Uršič iz Loč in Hanca Stranar iz Podgorij. Oba, ki sta sklenila zvezo za življenje, izhajata iz zavednih družin. Ženin Tonček je moral zelo mlad v izseljeništvu, toda ušel je iz taborišča in se pridružil partizanom. Njega so kot enega izmed najmlajših partizanov vsi tovariši prav radi imeli. Po vojni pa prav marljivo sodeluje v domačem prosvetnem društvu v zavesti, da tako koristi sebi, ko se oplaja s kulturnimi užitki, in svojim sovaščanom, ki jim naše kulturne dobrine posreduje.

Želimo mlademu novoporočenemu paru, naj jima klije prijetno družinsko življenje, naj raste nova celica v vrstah slovenskih družin na Koroškem v neskaljeni sreči na mnoga leta!

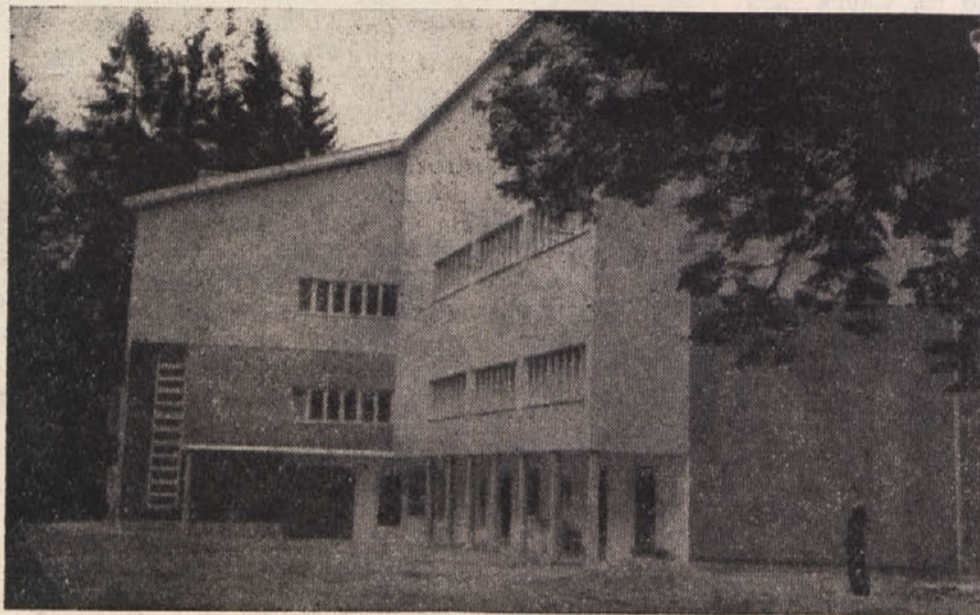
PODRAVLJE — središče strokovne izobrazbe naše kmečke mladine

Pred dvema letoma v jeseni so kmetijsko šolo v Podravljah ob primerni slovesnosti izročili njenemu nad vse koristnemu namenu in poslanstvu. Lepo število gostov iz vseh predelov slovensko govorečega področja Koroške je prisostvovalo pomembni svečanosti. Mnogo je bilo truda, poti in dela, preden je bila uresničena ta važna moderna postojanka za koroško slovensko kmečko mladino. Nastalo je zaželeno in prepotrebno vzgajališče za kmetijsko-gospodarsko izobrazbo kmečkega naraščaja za gospodarski napredek, ki ga zahteva čas in je velikega pomena za obstoj slovenskega življa na Koroškem, katerega hrbtenica so v glavnem naše

potrebne inventarja ter z zelo malo vredno živino.

Nemudoma so pričeli strokovnjaki in delavci z obnovo posestva in so storili že do dneva otvoritve prava čuda, da je uradna komisija ugotovila in potrdila, da so prostori in pritikline pripravni za kmetijsko šolo.

Brez dvoma pa je bilo treba še veliko storiti. Vztrajno in marljivo so gradili in obnavljali dalje. Danes se ob obisku v Podravljah vsakdo lahko prepriča, da se je na tem posestvu kakor na poslopih na zunaj in znotraj, v hlevih in shrambah ter na polju prav načrtno zares ogromno storilo.

Moderno prenovljeno poslopje Slovenske kmetijske šole v Podravljah

kmečke družine. Šola, ki upošteva gospodarske, narodne in kulturne svojstvenosti Slovencev na Koroškem, je bila ustanovljena. Ta dan je bil brez dvoma mejnik v razdobju koroškega slovenskega prebivalstva, velik korak na poti v lepšo bodočnost.

Zveza slovenskih zadrug je po dolgi težki in odporni borbi dosegla povračilo posestva Hranilnice in posojilnice v Podravljah, ki so si ga med vojno prisvojili nacistični nasilniki. Šele osem mesecev pred otvoritvijo šole je Slovenska kmečka zveza prevzela posestvo v zelo zanemarjenem stanju, z razpadajočimi poslopi, izčrpanimi polji, brez orodja in drugega

Kmetijska šola v Podravljah je danes vzorno urejena, odlično opremljena in odgovarja vsem zahtevam. Šola in internat sta dobila na zunaj in na znotraj okusno in prijetno lice ter vsak lahko vzklikne: tukaj je prijetno bivati. Kuhinja in jedilnica, gotovo važna prostora, kjer v enem spretna kuharica pripravlja tečna in zdrava jedila, po večini iz domačih pridelkov, v drugem pa se učenci in profesorji zbor lahko izdatno okrepečajo, so prostori ki so opremljeni z vsem potrebnim in z vso udobnostjo. Vsi notranji prostori so izvedeni moderno in praktično, pestro in različno barvane stene z mojstrskimi pleskaninami se prelivajo v

Sveče

Mnogo žalnih gostov in sorodnikov je prisostvovalo pogrebnim svečanostim dne 7. oktobra na domačem pokopališču, kjer smo položili k zadnjemu počitku ugledno mater Nežo Pak, pd. Krznarico, mater trpinko, ki ji v življenju ni ostalo ničesar prihranjenega, ki je morala izpiti kupo bridkosti do dna.

Pokojna mati je kljub velikemu trpljenju dosegla častljivo starost 91 let. Vse težave je nosila junaško, odporno in pokončno. Kmalu ji je umrl mož, s katerim sta imela štiri otroke. Starejši je bil takrat šele 14 let star. Oba sinova sta morala v prvi vojni k vojakom. Sin Rok je moral prekiniti študije, prišel je v ujetništvo in se bolehen vrnil. Ko je za silo okreval, mu domovina ni dala zaposlitve, poiskal si je službo carinika v Sloveniji in je pred nekaj leti umrl v Ljubljani.

Hudo trpljenje se je pričelo za Krznarjevo mater v času nacistične strahovlade. Sina Jožka so odvedli v taborišče Dachau. Ko sta dva vnuka odšla v partizane, so odvedli tudi hčerko Mojko v taborišče v Auschwitz, hčerka Reza pa je vsled tega tragično preminula. Oba vnuka Aleksander in Ivan, sta padla kot partizana v Karavankah. Sin Jožko, ki se je sicer vrnil iz taborišča, pa si je tam nakopal kal bolezni in je po kratkih letih umrl.

Vse bridkosti je pokojna mati prenašala neuklonljivo, v zavesti, da je njeni vzgoji izročene otroke vzgojila v narodni zavesti in zvestobi, kakor je bila vse življenje tudi sama. Svojo narodno dolžnost je vedno storila in še pri zadnjih volitvah so jo morali peljati na volišče, da je mogla izvesti, kar ji je velevala zavest.

Vsa okolica ji je s številno udeležbo na

pogrebu izkazala čast in zasluženost spoštovanje, mešani zbor pa ji je zapel v slovo ganljive žalostinke. Naj si pokojna dobra mati spočije v domači zemlji, žalostnim svojcem pa naše iskreno sožalje! Zgledno mater bomo ohranili trajno v najboljšem spominu.

Žvabek

Naša občina je razpisala službo občinskega tajnika. V razpisu navaja, da je zaposlitev delna, namreč poldnevna. Kot prosilci pridejo v poštev avstrijski državljani z zahtevnim strokovnim znanjem, morajo biti zanesljivi, telesno in duševno zdravi, obvladati morajo oba deželna jezika ter odgovarjati posebnim zakonitim predpisom. Namestitev in plača bo po določbah zakona o pogodbenih namestnicah. Lastnoročno spisane prošnje, opremljene z življenjepisom, šolskimi spričevali in spričevali o praksi, zdravniškim in policijskim npravnim spričevalom morajo biti predložene občinskemu uradu do 15. oktobra 1955.

Zadovoljiv uspeh letošnje tujsko-prometne sezone

Deželni tujsko-prometni urad je pred kratkim navedel nekaj števil o frekvencah letošnjega tujskega prometa v glavni sezoni. Številke so gotovo zadovoljive, če upoštevamo, da so naštetih meseca julija in avgusta kljub precej neugodnemu vremenu 1, 867.286 nočnin, ki so se jih poslužili tu- in inozemski gostje. Lani v istem času je bilo 1.433.776 nočnin, torej jih je bilo letos za 433.510 več.

prijetno harmonijo in blagodejen zvok ter tako vzbujajo prikupno nenavličano domačnost. Spalnice so prostorne, čiste in svetle, vabljive za prijetno bivanje. Umivalnice so stalno opremljene s toplo in mrzlo vodo. Učni prostori so opremljeni z vsemi modernimi zahtevami in pripomočki, ki so potrebni za uspešen pouk.

Pouk ki ga posredujejo mladi in izkušeni stari strokovnjaki po učnem načrtu, ki obsega vse v kmetijsko stroko spadajoče znanje, obsega teoretični in praktični del. Teoretični del pri učenju in predavanjih, praktični pa pri delu pri živalih v hlevu, na polju in skednju z najrazličnejšimi stroji. Poleg tega obstoja posebna šolska delavnica, kjer se učenci učijo popravljati razno orodje in stroje, znanje, ki je kmetu vedno v korist. Kakor učenci z velikim zanimanjem sledijo predavanjem, je za nje posebno važen tudi praktični del, pri katerem pod vodstvom izvedencev prenašajo teorijo v prakso.

Hlev, kjer se, kakor izgleda, dobro počuti v prostornih svetlih svinjarijskih skupno 72 svinj najrazličnejše teže in najlepše razvitih, je vzoren in takih le malo najdemo po naših kmetijah. Prav tako se tudi najlepše razvija vrsta lepih krav in telet v prostorni staji ter je tudi donosnost mleka na zadovoljivi višini. V ostalem je gospodarsko poslopje opremljeno z najrazličnejšimi modernimi stroji in orodjem, s katerimi uporabo se seznanjajo učenci.

Kmetijska šola v Podravljah kaže pot iz primitivne in zaostale živalske in rastlinske proizvodnje k poenostavitvi našega kmetovanja. Na posestvu so že doslej dosegli izredne uspehe pri sortnih in gnojilnih poizkusih ob raziskavanju rastlin in živali. Poizkusi o sortah semenja, gostoti setve, o načinu obdelovanja zemlje, zatiranja plevela, škodljivcev in boleznih so prinesli v kratki dobi značilne in vidne uspehe. Preizkušeno semenje krompirja »Maritta« je odlično obroditlo. Iz 250 kg semena je bilo okoli 3000 kg pridelka. Prav tako so sijajni uspehi pri ječmenu, ovsu in drugih kulturah, da omenimo še izredno lepo sladkorno peso in druge krmne rastline. Potrebno je narkratko omeniti, da so pridelali 13 vago-

Na izrecno željo ugotavljamo, da članek »Tak je slovenski pouk v Lepeni« z dne 16. 9. t. l. ni prispeval ali posredoval šolski upravitelj g. V. Polanšek, marveč ga je napisal naš sodelavec na podlagi šolskih zvezkov, ki mu jih je dal na razpolago. F. B. iz Železne Kaple. Naš sodelavec je isti članek poslal v uporabo tudi uredništvu Tednika-Kronike.

nov krompirja, vagon ječmena in krme za 20 glav živine. Ob vsem tem moramo ugotoviti razveseljiv napredek. Zelo koristno je pojmovanje o pravilnem sadjarstvu je sadovnjak, ki je razdeljen v dva dela, v gospodarski nasad in deželni sortiment koroškega sadja, kar omogoča učencem, da se seznanijo z vsemi sadnimi vrstami.

Absolventi dveh letnikov kmetijske šole v Podravljah s svojimi pridobitvami, ki so si jih osvojili na področju kmetijske izobrazbe in znanja, so zgovorne priče smotrne, koristne in življenjskega pouka v zavodu. V dveh letih se je razblinila tudi v nič neutemeljena propaganda in zaletovanje v težko pridobljeno kmetijsko šolo.

Povsod je prodrla zavest, da šola v polni meri služi edino-le namenu strokovne izobrazbe kmečke mladine, brez ozira na vsako drugo prepričanje. Kmetijska strokovna izobrazba je za vse enaka.

Tudi letos se bodo v kratkih tednih znova odprla vrata v učne prostore. Kdor se še ni odločil, naj ne odlašaj in se čimprej pridruži k že prijavljenim učencem v letošnjo šolsko sezono. Pogoji so ugodni in za vsakega zmogljivi, korist pa je neprecenljiva.

Vsa potrebna pojasnila daje sekretariat Slovenske kmečke zveze ali vodstvo kmetijske šole v Podravljah.

Našim kmetom pa priporočamo, da se v večjem številu učasijo in se kakšno nedeljo sami ogledajo na šolskem posestvu v Podravljah, da si ogledajo vzorno ureditev našega skupnega kmečkega učilišča.

Živo je postalo v vinorodnih krajih

Čas trgatve je napočil. Kljub slabemu vremenu, kljub številnim nevihtam in drugim vremenskim zarotam je grozdje v Istri in drugih vinorodnih predelih Jugoslavije in tudi pri nas v Avstriji srečno dospelo na prag trgatve. Te dni so zaživi veliki vinogradi v veselem trgatvenem vzdušju. Na tisoče mladih in starih trgatcev obeh spolov polni vinograde, ki so

jih sicer vse poletje pojili z znojem in imeli od okopavanja žuljave in otrdele roke. Zdaj je njihov trud okrog okopavanja, obrezovanja in škropljenja trt bogato poplačan. Čim večja je bila skrb pridnega vinogradnika, tem boljši in večji je pridelek grozdja. Prve količine grozdja so že dolgo časa na trgu in je predvsem istrsko in italijansko grozdje že nekaj časa dober priboljšek in dodatek na mizah. Zdaj pa je čas prave trgatve in kmalu bo dovolj tudi novega vina,

ki je mnogim kmetovalcem v vinorodnih predelih edini vir dohodkov.

Grozdja ljudje použijejo v večjih količinah, ker ima izredno veliko hranilno vrednost. Sladkor, ki prevladuje v grozdju, deluje na človeški organizem podobno kot maščoba, ker ga organizem lahko sprejme in izkoristi v večji količini. Ta sladkor daje človeku novo energijo, ki po eni strani greje telo, po drugi strani pa krepi mišice. Sladkor v grozdju predstavlja tipično vrsto hrane, ki je zelo prikladna za človeški organizem, ker jo ta

temeljito izkoristi. Človek, ki použije dnevno 2 kg grozdja, je pridobil s tem 1.600 gr soka, ki vsebuje glukozo in 1.600 kalorij.

Grozdje pa ne vsebuje samo sladkor. Razne vrste grozdnega soka vsebujejo od 700 do 800 gr vode in od 120 do 260 gr sladkorja poleg raznih drugih kemičnih sestavin.

Z zauživanjem grozdja se naglo izboljša tudi človekovo zdravstveno stanje, poveča se apetit, prebava postane boljša in bolj redna.

Boj proti velikim škodljivcem

Podgane delajo ogromno škodo na poljih, v skladiščih in drugod. V naslednjih vrsticah berite nekaj podatkov o boju proti podganam v ZDA.

V ZDA imajo posebne organizacije kmečke mladine, kjer poučujejo mladino o vsem, kar mora kmet vedeti in znati. Med ostalim so uvedli posebno »kontrolno podgan«, na osnovi katere načrtno uničujejo te velike škodljivce.

Podgane so namreč med najhujšimi škodljivci. Vsaka v enem letu lahko požre 25 kg hrane, pri tem pa okuži in pokvari še trikrat več. Strokovnjaki v ZDA razmišljajo takole: Vzemimo n. pr., da pride na vsakega prebivalca ZDA ena podgana. V tem primeru znaša izguba hrane letno okrog 4 milijarde ton. Večji del tega uničijo pri poljedelcih, in sicer žita in drugega zrnja. To pa še ni vse, kajti podgane glodajo tudi zgradbe in si delajo v luknjah gnezda.

Podgane pa ne grizejo in glodajo samo mrtvih stvari (če prežrejo električno žico, lahko zaradi kratkega stika nastane požar), ampak se spravijo tudi nad mala piščeta ali prašičke, kar škodo še poveča. Razen tega prenašajo bolezni, ki napadajo živali in ljudi.

Kaj je mogoče napraviti za zatiranje in kontrolo podgan? Odgovorov na to vprašanje je mnogo. Eden je: Kontrola podgan, ki ji nikoli ne sme biti konca.

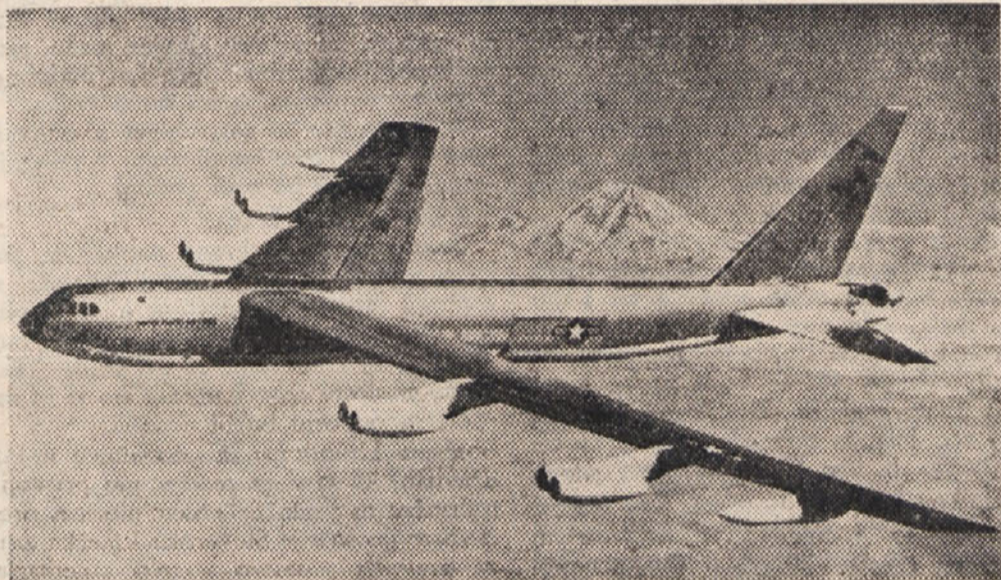
Prvi učinkoviti uspeh v tej smeri je bilo odkritje učinkovitega sredstva v Ameriki, ki mu pravijo »warfarin«, od katerega podgane čez čas izkrevavijo. Važna pa je njegova pravilna uporaba. Z njim delajo takole: na desko posujejo »warfarin« in jo pokrijejo z drugo desko, da ne pridejo do strupa druge domače živali, obe deski nato postavijo ob zid ali steno, kjer je dosti podgan in jih zaradi vrnosti pribijejo. Drug način je izdelava zabojev raznih velikosti, v katere dajo do 7 kg strupene hrane. Zaboji imajo na obeh straneh do 5 cm široke in visoke odprtine, zgornji del zaboja pa je zavaran proti dežju.

Ze uporaba warfarina zahteva še dru-

ge ukrepe. Ti so kaj preprosti: Očistite prostore stare navlake, uničite plevel in popravljajte prostore za shranjevanje živil, da podgane ne bodo mogle prodreti vanje. To so v kratkem navodila, ki jih strokovnjaki dajejo mladini v ZDA.

Warfarina se podgane ne bojijo, prija jim in jedo ga rade, dokler jih ne uniči. Vaba mora biti za podgane privlačna. Warfarin je zaradi tega privlačen, ker se razlikuje od drugega zrnja, ki ga imajo podgane dovolj na razpolago, če skladišče ni zavarovano proti njim. Ta učinek povečujejo še s tem, da ga mešajo z žitom, sirom in ribjimi odpadki.

Bombnik za dolge proge

Znanstveno delo in raziskovanja so vzrok, da so se v zadnjih letih lastnosti letal bistveno spremenile in so v mnogem pridobila na kvaliteti. Predvsem so se povečale hitrosti. V razdobju od prve svetovne vojne do druge se je povečala hitrost letenja vsako leto za povprečno 24 kilometrov na uro. Od leta 1947 pa se je hitrost letal povečala vsako leto za okoli 200 kilometrov na uro.

Poleg teh lastnosti se je letalstvo razvi-

Preizkušnja osebj z aparati

Tržišče elektronskih naprav za ugotavljanje prevar se zaradi njihove uporabe v industriji vse bolj širi. V primeru, kjer bi kraja v velikem obsegu sicer majhnih stvari imela lahko za posledico večje škode, vodstva podjetij pri nameščanju novih uslužbencev vedno bolj uporabljajo detektorje laži ali kot pravijo poligrfske preizkušnje.

Za ta namen je najbolj znana naprava, ki jo imenujejo Keelerjev poligraf. Naprava ima pet elektronov in tri med seboj ločene kanale za ugotavljanje dihanja, pulza in odpornosti kože med skrbno pripravljenim izpraševanjem.

Tolmačenje rezultatov je za točnost poskusov z detektorjem laži najbolj važen činitelj. Tisti, ki preizkuša, mora znati postavljati primerno tehtna vprašanja, ki morajo biti tudi nevtralna, znati pa mora tudi pravilno registrirati odstopanja od normalnih podatkov celo v primeru, če ima opravka s trdovratnim osumljencem, ki namenoma daje lažnive odgovore na vsako vprašanje.

S tehnične plati naj dodamo sledeče: s povečanjem občutljivosti aparatov lahko dobijo še bolj točne rezultate. Strokovnjaki so priporočali že merjenje prostornine krvi, merjenje hitrosti krvnega obtoka in merjenje oksidacije krvi. Kaj vse se še skriva v teh elektronskih cevah, če odkrivajo celo laž?

Vetrovni tunel za proučevanje hitrosti

Letalska industrija Velike Britanije je začela proučevati probleme okoli toplotnega zida v vetrovnem tunelu letalske tovarne Hawker Sideley, v katerem doseže zračni tok trikratno hitrost zvoka. V tem tunelu proučujejo modele raketnih in novejših reakcijskih letal ter vodenih izstrelkov.

Vetrovni tunel omenjene tovarne obsega 9.000 kvadratnih metrov površine in med obratovanjem pogoltne 1,6 tone zraka v minuti. Opremljen je z motorjem za 10.000 konjskih sil. Čeravno zavzema vetrovni tunel izredno veliko prostora, pa v njem ne preizkušajo modelov večjih od 43,5 centimetra.

✱

Med prijatelji

- Janez, ali imaš luknjo v glavi?
- Jaz? Zakaj?
- Po hrbtu imaš vse polno slame...

Ivan Potrč:

34

NA KMETIH

»Jezus, ali si jezen name?« je vprašala in me jela rotiti. »Kajne, da ne pojdeš zdaj proč?«

»Kako?«

Dolgo sem čakal, da je odgovorila.

»Zavoljo Hane,« je rekla. Pomislila je in dejala: »Jezus, kako bi zdaj brez tebe, Južek? Umrla bi! Ta nahujšana žota bi me živo požrla...!«

Odtelnil sem roko, nisem je nameraval odtelniti — a preveč skrbi se mi je nakopalo na glavo. Pozneje mi je bilo tega žal, toda ta trenutek, ko se je to zgodilo z roko, je bilo tudi že prepozno, da bi bil lahko kaj popravil.

»Vem, vem,« je zavekala, »ne trpiš me več. Tak si ko drugi. Saj... saj, sama sem kriva!«

Dvignila se je in dušiče zahlipala.

»Zefal!« sem jo poklical.

Obrnila se je, bila je že pri vratih, in slišal sem, kako je potihno zasikala.

»To ti rečem, ogiblji se je, te pasje ženske! Ogiblji se je, če bi rad sebi dobro, sebi in otroku.«

»Zefal!«

»Eh, mene pa kar pri miru pusti! Pusti me...!«

Šla je, ni hotela več nazaj — vsega me je vzdramila — a tudi jaz nisem odšel za njo; zaspal sem, preden sem premagal grozljivi strah, da bi srečal Hano v priklētu, Hano z lučjo in v razpeti srcaji.

To se je zgodilo prvi dan, prvi večer, ko se je Hana vrnila; vse drugo se je zgodilo kasneje, prvo pri listju, drugo pri krmu, da, znova pri košnji in takrat, ko je Toplečka rodila.

Hana je imela jezik, toda koj drugo jutro je prišla za delo; vlačila je s kravami, tolkla je grudje; kmalu ni bilo več dela, kjer ne bi zraven opletala z jezikom ali pikala in kjer ne bi bile zraven njene roke. Toplečka — vsak dan se ji je huje poznalo — je ostajala doma in začejala praviti:

»Hana je Hana, kaj si hočemo, v svojih letih je, prišla pa je za dva. Sama, resnica je, Jezus, nisem za nikakšno delo več!«

Zares, bila je takšna, da jo je bilo težko pogledati. Telesa ni mogla nikamor več skriti, obraz pa ji je bil vedno bolj poln in vedno bolj rdečkast; kar nabuhnil je. Nenehoma pa ji je hodila po glavi Hana, nenehoma se je zavoljo nje s čim tolažila.

»Mlada je, res je — e, bo že prišel pravi, ki jo bo maličko pripognil! Naj si ni-

kar ne misli! Na svojem hrbtu bo čutila, na lastni koži se ji bo opletal jezik. Tudi ona bo še krotka v življenju.«

Nasmihala se mi je, bila sva sama, v kamri ali kje v hlevu, med dojvo, ali to nasmihanje ji ni nič več pristajalo. Bilo je, ko da bi se nenehoma česa bala zavoljo hčere in ko da bi se veselila, da se bo tudi zanjo kdaj namakala kneftra. Bala se je in jo kar naprej in naprej vpletala v govorico, medtem ko sem jaz samo poslušal in molčal. Nič ji ni bilo po volji, da sem bil tiho, da nisem ničesar rekel.

»Zakaj ji nič ne rečeš? Zakaj ji vse pušiš?«

Nagovarjala me je. Molčal sem, ali pa ji povedal:

»Z babami se ne bom zbadal.«

Premišljevala je, zatem pa rekla:

»Saj, prav imaš! Samo pusti jo! Pusti jo, ko da je ne vidiš.«

Da, tako je govorila, začela me je svariti, bala se je zavoljo nje — »samo pusti jo, ko da je ne vidiš« — toda jaz sem Hano videl, vedno bolj mi je bila na očeh, četudi sem jo sovražil zavoljo njenega jezika. Ni da bi pravil, kako se je obnašala. Ko da bi se mi nastavljala, samo da bi me jezila in me dražila. Cele božje dneve me je pikala; najrajši takrat, ko je prišel kdo od sosedovih mimo, ali po nedeljah od maše... Ne, ni da bi pravil! Eno pa je še danes, ta dan živo v meni, ni pozabljeno — strašno sovraštvo, ki je jelo

lo tudi v drugi smeri. Začeli so graditi letala, ki premorejo tudi najdaljše proge. Na AND-sliki vidimo bombnik za dolge proge. Za konstrukcijo in preizkušnjo tega letala je bilo potrebnih dvanajst milijonov ur inženirskega dela. Slika predstavlja najnovejši tip bombnika na reakcijski pogon ameriškega vojaškega letalstva. Bombnik tip B-52 je bil posnet med poskusno vožnjo, ki jo je dobro opravil in so ga začeli tudi že serijsko izdelovati.

tleti v prsih tisto pomlad, pred kakšnim letom. Iskal sem priliko, da bi jo zmlatil; še danes, ko se spomnim, čutim prste v njenih zmešanih laseh ali v kitah, čutim dlani na njenih licih, na obrazu, ki se mi je vsevdilj rezal, se mi posmehoval in mi kazal zobe, tiste preklete zobe. Bolje je, še danes je bolje zame, da se ne spominjam vsega tega; a ko je prišlo do tega, se je vse drugače obrnilo.

Ne vem več, ali je jeseni, na zimo, listje prepozno padlo ali je sneg prerano zapadel, da nismo pograbil listja in da smo ostali na pomlad brez nastelje.

»Listnjak je prazen, nastelje ni!« sem povedal na kratko pri večerji.

»Jezus, resnica je!« je vzdihnila Toplečka zaskrbnjeno.

Potem ni do konca večerje nihče nobene več znil. In tako sem potem, ko smo začeli vstajati od mize in ker tudi nikake takšne ópravke ni bilo za drugi dan, povprašal:

»Kaj, ali se bomo zmenili za Drsteljnjak?« — Drsteljnjak, to je svet pod Gomilo, proti dravski strani, kjer je ležala Toplekova hosta. — »Grabljati bomo morali.«

»Jezus-na, resnica je,« je znova zavzdihnila Toplečka in pogledala za dekletki, ki sta odhajali. »Tunika! Hana! Sta slišali?«

»Mislim, da vem sama, da sem za delo pri hramu,« se je obregnila Hana in šla.

Zdravilne rastline

Rumeni svišč

Rumeni svišč, košutnik, grenčica, lat. gentiana lutea, nemško Gelber Enzian je mogočna, nad en meter visoka rastlina z rumenorjavo in svojevrstno dišečo korenino, najprej sladkega potem grenkega okusa. Iz korenine se dviga več okroglih in votlih stebel, na katerih so navzkriž stoječi veliki listi. Prilistični listi so goli in do 30 centimetrov dolgi.

Zlatorumeni, zvezdasti cveti sede v pazduhah zgornjih listnih dvojic. Kolesast venec je peterodelen. Plodovi so jajčasto podolgovate glavice.

Svišč cveti od julija do avgusta. Raste po pašnikih, negojenih njivah, grmovju, obrežjih rek, močvirjih, zlasti po apnenih tleh. Nabiramo koreniko v marcu in aprilu ali pa v septembru in oktobru. Koreniko je treba hitro posušiti in dobro shraniti.

Posebno v koreniki svišča je mnogo grenkih snovi, nekaj čreslovine in sladkorja. Podpira delovanje slinavk, krepi želodec, pospešuje razvoj belih in rdečih krvnih teles.

Svišč je vroče in suhe narave. Ni boljše zdravila za steklino. Napravi tako: »Vzemi svišč in mete, vsakega po kvintelc, dodaj sežganega jelenovega roga in to kuhaj na vinu. Daj bolniku zjutraj, bo kmalu odleglo. Pij te vode vsako jutro po 3 lote; podaljša človeku življenje,« in še več drugega pove slovenska lekarniška knjiga iz leta 1720. In zopet pravi, »da je za strte in zvite ude.« V ta namen je treba sviščov prašek pomešati z laškim oljem in ude obvezati z njim. — Med ljudstvom ga zlasti upoštevaljo kot sredstvo, ki pospešuje prebavo in pride v poštev pri pomanjkanju teka, lenivosti želodca in črevesja, dalje pri krčih v želodcu in črevesju, kroničnem želodčnem in črevesnem katarju, driski, glistah, slabem delovanju jeter in tako dalje.

Za zdravilo pripravljamo čaj (1 do 2 grama korenine na skodelico vode; pij pol ure pred jedjo po žličkah).

Namesto čaja moremo rabiti tudi svišč

Toplečka je začela stokati, kako bi bila srečna, ko bi mogla sama na Drstelnjak, in kako je nesrečna, da mora otroke prositi. Na koncu je imela samo še Hano v glavi.

»Deklina, le počakaj, se ti bo že našle! Prebridko te poznam, da bi lahko rekla, da boš dobro zvozila skozi življenje.«

Pustil sem jo jadikovati, z mano vred tudi Tunika, in sem se drugo jutro odpeljal z lojtrami in z dekletoma po listje. Dekleti sta posedli na krmo v krpah*) in Hana si ni mogla kaj, da ne bi, ko se je pognala čez lojtre na voz in na krmo, vzkliknila:

»Jui, ko grofici se bova peljali!«

»Južek, da se vam ne bi kaj zgodilo,« je zaskrbelo Toplečko: stala je na pragu in gledala za nami, kako smo se basali v lojtre.

»Joj, Južek, da naju ne zvrneš!« je jadikovala za njo tudi Hana; zatem: »Škoda bi bilo takih nevest!«

»Jezus-jezus!« je zastokala Toplečka, jaz pa sem zamahnil po juncih.

Nisem se več ozrl, ne na prag, kjer je stala Toplečka s prekrizanimi rokami nad trebuhom in z velikimi, kar nesrečnimi očmi... tudi nazaj na krmo nisem pogledal, kjer sta sedeli dekleti; ne na Tunika

*) krplice = priprava za prenašanje stelje in krme na hrbtu.

Mleko je najboljša hrana za vsakogar

Mleko naj bi pili vsi, ker vsebuje kalcij, ki ga telo direktno presnavlja. Če mleka ne pijete, postaja telo vse manj odporno proti tuberkulozi, izpostavljate se nevarnosti raznih kostnih obolenj in sploh lahko postanete mnogo bolj občutljivi za razne bolezni, ki nastanejo vsled pomanjkanja kalcija in drugih snovi v telesu, ki jih mleko vsebuje.

Vrednost mleka pa s tem še ni izčrpana. Mleko je zelo hranljivo. Liter mleka ima 700 do 740 kalorij in vsebuje skoraj vse snovi, ki so nujno potrebne za pravilno prehrano.

Najbolje je piti surovo mleko, seveda pasteurizirano. Mleko ne zgubi na svoji vrednosti, čeprav ga pijete pomešanega s kavo ali s čim drugim. Zdravniki pravijo, da bi bilo prav, če bi ga spili na dan pol litra ali pa tričetrt litra.

Tudi jogurt ter kislo in posneto mleko imajo precej kalorij. Razen tega pa je tako pripravljeno mleko zelo dobra hrana za ljudi, ki imajo kake žledčne bolezni.

Mleko pa je tudi odlično sredstvo za nego kože, torej za lepoto...

Če hočete imeti zdravo in gladko polt, potem pijte vsak dan čašo surovega mleka. Za kožo je zelo dobro tudi milo, ki ga pripravljajo iz mleka. Tako milo dobite v drogerijah.

Kdor težko zaspi, naj se tudi posluži

Otrok naj se v šoli preobuje v copate

Zdravo je za otroško nogo, če se otrok v šoli preobuje v copate. Mnogokrat se zgodi, posebno ob slabem vremenu, da otrok pride v šolo z mokrimi čevlji in zaradi tega mora potem sedeti nekaj ur obut in z mokrimi nogami v šoli. Da pa se to ne dogaja, otroku tudi same lahko pripravimo copate, da se v šoli preobuje. Take copate lahko napravimo brez večjih stroškov in težav. Potrebujete nekaj klobučevine ali bolj debelih volnenih krp za

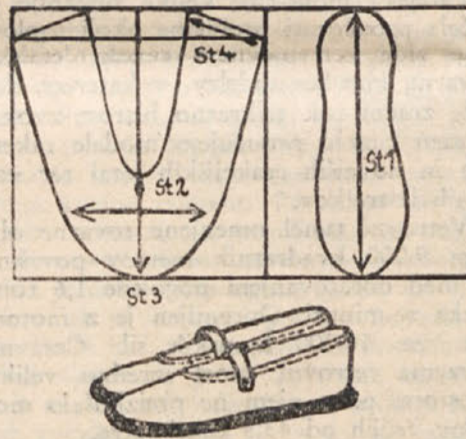
mleka. Če ne morete takoj zaspati, ko ležete, popijte skodelico mleka.

Kislo mleko je dobro zdravilo proti mozoljčkom. Vanj pomakajte krpico ali vato in jo polagajte na mozoljčke ali na vneto mesto. Če želite, da bodo lasje mehki, jih po pranju počestite z glavnikom, ki ste ga namočili v mleku.

Polt bo postala mehka in nežna, če boste imele na obrazu pet minut oblogo iz dveh žlic kislega mleka in soka polovice limone.

podplat in zgornji del. Če hočete, da bodo toplejše, jih lahko tudi podložite s flanelo.

Nogo položite na papir in zarišite stopalo (št. 1.). Zgornji del tudi zmerite: najprej širino prstov (št. 2.), potem še dolžino od konca prstov do sredine noge (št. 3.), kot vidite na skici in še višino pete (št. 4.). Ko ste to zmerile, si urežite kraj iz papirja v taki obliki, kot vidite na skici, seveda se morate držati točnih mer. Nato kraj papirja položite na blago in ga urežite. Ob robovih pustite 1 cm za šiv. Če boste blago podložile s flanelo, jo tudi urežite po istem kroju. Podlogo položite z vrhnjim delom lice na lice, obšijte ob zgornjem robu vse naokrog, obrnite, nударite rob, nato prešijte čisto blizu roba. Potem sešijte še oba dela na peti. Podplat napravite iz mnogo plasti krp, še bolje pa je, če imate debelejšo plast polsti. Podplat dobro prešijte, šivajte v vrstah po dolgem, skoraj 1 cm dolge vbode, precej na gosto in enakomerno. Ukrojite še posevno primerno širok trak in z njim obrobite podplat. Potem nударite zgornji del na podplat, rob na rob, in hkrati še posevno ukrojeno progo lice na lice. To zašijte z močnim sukancem in gostimi vbodi, nato zavijajte posevno progo ob robu navzdol in jo prišijte na podplat, na katerega prišijte še podplat iz klobučevine, usnja ali gumija.

Copate lahko zapnete s pasom na gumb. Take copate lahko napravite za otroke različnih starosti, so praktične, tople in jih otroci lahko nosijo doma in v šoli.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Bolezni in zastrupitve s hrano

(Nadaljevanje)

Že v prejšnji številki našega lista smo omenili, da so tretja vrsta nevarnosti različne okužbe in zastrupitve, ki se prenašajo prav s hrano. Do zastrupitve s hrano pride prav zaradi zastrupljene ali pokvarjene hrane. Kot primer strupene hrane navajamo razne gobe, potem razne rastline, na primer glavice maka, razne jagode, korenine, liste in podobno. Taka zastrupljenja so na srečo redka.

Bolj pogoste so zastrupitve s pokvarjeno hrano. To se zgodi zlasti v poletnih mesecih, lahko pa tudi pozimi.

Kako se kvari hrana?

Znano je, da se hrana največkrat pokvari zaradi toplote. Zaradi toplote se usmradi meso, kruh postane kisel in plešniv, povrtnina gnije. Nos in oko vam povesta, da taka hrana ni kaj prida. Take hrane pametni človek seveda ne je in zaradi tega od nje tudi ne zbolí.

Najnevarnejše je tako kvarjenje hrane, kjer oko in nos ne moreta tega opaziti. Taka hrana izgleda dobra, diši prijetno, vendar je pokvarjena in kdor jo je, zbolí.

Čevo tinkturo (10 do 20 kapljic na vodi ali sladkorju, tudi pred jedjo) in sviščovo žganje (v žganju namočena sviščeva korenina), ki ga pijete pred jedjo. Prav tako je zdravilno sviščovo vino, v vinu namočena sviščeva korenina. Priporočamo bodisi za čaj, kakor tudi za tinkturo, uporabljati mešanico svišča, griževnjaka, kolmeža in pelina, ali pa svišča, brinjevih jagod, kamilic in mrzličnjaka.

To se dogaja predvsem pri pripravljani hrane, ki je bila preko noči na toplem prostoru. Drugo jutro se na taki hrani ne opazi nobena sprememba, toda kdor jo bo jedel, bo dobil, če ne kaj hujšega, vsaj drisko. Marsikdo pa bo dobil mrzlico, vročino, bolečine s krči v trebuhu in začel bo bljuvati. Take zastrupitve nastanejo poleti tudi zaradi uživanja raznih klobas, ki ležijo pri mesarju kak dan, potem različni stari keksi in podobne stvari.

Hrano lahko pokvari tudi kuhar. Pokvari jo lahko tako, da jo s svojimi prsti okuži. Predvsem pa je treba paziti, da se odstranijo iz kuhinje ljudi, ki bolujejo zaradi kakršne koli bolezni, ker le-ti tudi preko hrane najlaže prenašajo bacile in tako lahko istočasno okužijo tudi večje število ljudi. Važno je torej, da mora biti kuhinjsko osebje pod stalno kontrolo zdravnik-higienika.

Zastrupljenja s hrano lahko nastane tudi takrat, če jemo meso živali, ki so bile bolne. Ni potrebno, da so živali zelo bolne, zadostuje, da imajo drisko ali pa da malo in nerade jedo, pa jih zato zakoljemo in použijemo njih meso. Tako meso se lahko je samo v veliki sili, če se dolgo časa kuha, in sicer samo v malih kosih. Kadar se ne ravnamo po teh navodilih in se meso slabo kuha ali peče in je v velikih kosih, bo večina ljudi, ki bo jedla tako meso, obolela v nekaj urah: tresla jih bo mrzlica, dobili bodo krče v trebuhu in drisko in bodo bljuvali. Taka bolezen lahko traja nekaj ur, lahko pa tudi nedaj dni.

njem. Basali sta mi polne krplice listja, da me je kar zanašalo, ko sem si metal krplice na pleča.

»Ali, pubec, nimaš nikakšne moči več?« je povpraševala Hana in se posmehovala. »Ali si jo pri materi zapravil?«

Odmajal sem se pod krplicami, globoko sklonjen naprej, momljal in jo preklinjal. Dan se je dvigal proti poldnevu. pomladansko sonce je sililo skozi drevje in delalo hosto, predvsem po grapah, kjer zimska mokročja še ni bila osušena, mokrotno in sparno. Vse bolj in bolj sem postal premočen, vse huje in huje se mi je zajedalo v kožo zdrobljeno listje, po vsem životu sem ga čutil. Ob neki priložnosti, bilo je pri prvih krplicah po opoldanski južini — Hana je skoraj sama spila polovico slatinarce in se ves čas režala — mi je Hana, ko sem si metal krplice nase in se opotekal, podstavila grablje, da sem zletel z listjem, kakor sem bil dolg in širok. Pobral sem se, a ko sem zagledal grablje, zaslišal Hanin smeh in videl, kako mi je grablje nalašč podstavila, sem začutil, kako se je vse streslo v meni — Tunika mi je kasneje nekoč povedala, da sem bil ves siv in zelenkast od jeze.

»Hana!« sem siknil.

»Kaj, kaj?« je izjecljala in naglo pobrala grablje. Ustrašila se je.

Hoteli sta mi pomagati naložiti, a sem obe nagnal, Hano in Tunika.

»Jezus, obriši se! Kakšen pa si!« je zaklicala Tunika.

Jezno sem jo ošinil — zagledal sem, kako zaprepadeno strmi vame — in si pognal krplice na hrbet. Vse je teklo z mene.

Prekledal sem ju, obe povprek, njun strah mi je še bolj pognal jezo v glavo; góđilo mi je, kako sta se me zballi. Ko pa sem pri vozu izsul listje in se obrisal po obrazu, sem začutil, kako se mi dlan lepi po licu; pogledal sem roko in zagledal vso krvavo. Potegnul sem še enkrat po licih ter začutil skelečo ogrebotino. Ták, to sta zagledali, zato sta se me zballi.

Nenadoma in na vsem lepem mi je bilo, da bi se razjokal. Sédel sem na oje, sklenil, da odidem v grabo in se v potoku oplaknem, a sem si premislil. Naj, hudič, gleda, kaj je storila, naj se me boji! sem si mislil in pustil, da se je kri na obrazu strdila. Strašno jezo sem kuhal.

Po vsem tem se je zgodilo, da sem mislil: zdaj bom znorel, ko mi je večerko vrgla z voza prazne krplice na glavo, da me je locen oplazil prav po ogrebotini. Hana je bila na vozu, kjer je tlačila, Tunika na bregu, od koder sem prinašal listje. Potegnul sem po obrazu, otipal in zagledal znova kri na prstih in, kakor sem že povedal, sem ponorel.

(Se nadaljuje)

**) óplen = sprednji del voza

Navodila za pravilno krmljenje živine

1. Pokladaj vsak dan ob natančno določenem času. Prebavila se navadijo na svoje delo ob določenem času in tako hrano najbolje izkoristijo. Natančnost pri krmljenju je velikega pomena in pripomore, da se živali dobro razvijajo ter ostanejo zdrave. Če krmimo, ko žival še ni lačna, brska po krmi, jo razriva in razmetava. Če pa je žival predolgo lačna, žre prehlavno in premalo žveči ter zaradi tega utegne zboleti.

2. Vselej pokladaj najprej slabšo krmo in šele pozneje boljšo. Lahko prebavljivo krmo pokladaj najprej, potem šele težko prebavljivo. Za prebavo lahke krme ni treba toliko prebavnih sokov kakor za težko prebavljivo. Zato krmimo n. pr. kuhano ali poparjeno krmo — korenje, repo itd. — prašičem prej kakor suho (koruzo in podobno).

3. Obrok naj bo vselej enak.

4. Če imaš različno krmo, jo razdeli na enake obroke.

5. Dokler živina ni pospravila prvega obroka, ji ne pokladaj drugega.

6. Krma naj bo čista. Skrbeti moramo zlasti, da ni pomešana z zemljo, s kurjim

perjem in z drugo nesnago. Jasli ali korita očisti vselej pred krmljenjem. Tudi žival ljubi snago.

7. Pred krmljenjem ni priporočljivo napajati. Voda razredči prebavne sokove in žival zato slabše prebavlja. Zato konje in govedo napajamo šele, ko smo jih že nakrmili. Če pasemo, je prav, da damo živini pred napajanjem še nekaj suhe krme.

8. Prehod od ene vrste krme na drugo naj bo postopen, počasen.

9. Žival potrebuje počitek po krmljenju, zato ne puščaj ljudi v hlev, ko so ži-

vali site. Počitek pospešuje prebavo. Tudi vole, ki jih uporabljamo za delo, moramo pustiti po krmljenju nekaj časa v hlevu, da lahko mirno prežvekujejo.

10. Delovni živini pokladaj pri težkem delu boljšo krmo in v večjih obrokih po trikrat na dan. Tudi mlado živino moramo bolje krmiti. Prašičem, ki jih pitamo, moramo pokladati dvakrat na dan, toda tedaj tem več. Pitani prašiči potrebujejo mir, da dobro prebavijo težko krmo. Zato ni prav, da jih ponekod kmečke gospodinje krmijo po petkrat na dan.

Sadje tudi lahko kisamo

Mnogo sadja kisajo zlasti v Rusiji. Ob letošnji obilni sadni letini bi bilo prav, da bi se med drugim odločili tudi za kisanje sadja, zlasti jabolka.

Za kisanje so dobra manj žlahtna jabolka, pa tudi hruške. Sadje pa mora biti zdravo, ne črivo, ne obtolčeno, škrlupasto ali grintavo. Zlasti dobre so trde sorte, ki se med kisanjem zmeščajo in

postanejo okusnejše. Za kisanje obrano sadje naj nekoliko pozori, ne sme pa se zmeščati. Dobro umita jabolka in hruške vlagamo navadno vsako zase, lahko pa tudi mešano v lesene posode, čebre ali kadi. Vloženo sadje pokrijemo z lesenimi pokrovi. Pokrov obtežimo s kamni kakor pri kisanju zelja. Vloženo sadje pa pred obtežitvijo zalijemo s prekuhanjo, nekoliko osoljeno in ohlajeno vodo. Na sto litrov vode raztopimo dva do tri kozarce soli. Vodi dodamo tudi različne začimbe — kar pa ni nujno — n. pr. janež, poper, pelin, pehtran itd., ki dajo kisanemu sadju okus in vonj.

V kleti ali v kakšnem drugem, ne prehladnem in ne pretoplem prostoru se vloženo sadje skisa v šestih do osmih tednih.

Nekateri dodajajo pri vlaganju sadja tudi brinove jagode, na vrh pa položijo brinove vejice. Ta dodatek da okisanemu sadju vinski okus, kakor bi bilo vkuhan v vinu. S sadjem napolnjene posode pokrijemo s prti, da se sadje ne zapraši ali ne onesaži.

Manj sadja lahko skisamo v dobro pocinjenih ali porcelanastih loncih, pa tudi v emajliranih posodah, toda email ne sme biti okrušen. Če pride sadna kislina v dotik z železom, sadje lahko počrni.

Okisano sadje je prijetnega, kiselkastega okusa in zelo osvežujoče. Uživamo ga surovega ali pa ga uporabljamo pri kuhi. Drži se do poletja, če je shramba primerena, biti pa mora stalno pod vodo, sicer začne plesniti.

Sami si napravimo sadni kis

Gospodinje potrebujejo kis skoraj vsak dan. V mestih in marsikje tudi po vaseh kupujejo drag tovarniški kis iz očetne kisline, ki ni okusen niti kdo ve kako zdrav. Ob tako obilni letošnji letini pa bi si lahko pripravili sami dovolj dobre sadnega kisa.

Za kis je dobro vsako zrelo in zdravo, čeprav drobno sadje, ki vsebuje dovolj sladkorja. Najboljši kis napravimo iz hrušk in jabolk. Napačno je mnenje, da je kis tem močnejši, čim bolj kislo je sadje. Sadna kislina je nekaj drugega kakor očetna kislina. Očetna kislina nastaja iz alkohola. Za nastanek alkohola pa je potreben sladkor. Čim več sladkorja ima torej sadje, tem močnejši bo kis. Kvasnice spreminjajo sladkor pri toploti 15 do 20° C, ko zrak nima dostopa. Očetne bakterije pa spreminjajo alkohol v očetno kislino na zraku in ob toploti 20 do 30° C. Najboljši sadni kis dobimo, če postavimo zdrav sadjevec v odprti leseni, lončeni ali stekleni posodi k topli peči ali štedilniku ter prilijemo nekoliko dobrega zdravega vinskega ali sadnega kisa (ne pa kisa iz očetne kisline)! Skrbeti moramo, da se tekočina ne zapraši, zato naj bo posoda primerno pokrita, vendar tako, da bo lahko prodiral vanjo zrak.

Če je toplota primerna, je kis pripravljen v nekaj tednih. Za kisanje lahko porabimo tudi zdrave ostanke sadjevca, ki ne prihaja več v poštev za pijačo.

Ceneje napravimo kis iz sadnih tropin, v katerih ostanke razen drugih snovi še zmeraj nekaj sladkorja. Sveže, nepokvarjene tropine zdrobimo in še enkrat zmeljemo, nakar jih stresemo v kad ali čebur, zalijemo z mlačno vodo in obtežimo — pokrite z deskami — s kamenjem kakor pri kisanju zelja. Tropine morajo ostati pod vodo. Voda izluži iz tropin sladkor in druge snovi. Tekočina začne kipeči.

Ko je kipeenje čez nekaj dni končano, iztisnemo iz tropin tekočino in jo damo kisati v topel prostor v odprti, le s kakšno ponjavo pokriti posodi, da se ne praši in da lahko prihaja zrak v posodo. Kis iz tropin je navadno malo slabši, ker je tekočina vsebovala manj sladkorja kakor

sadjevec. Kis pa lahko zboljšamo, če prilijemo na vsakih sto litrov tekočine dva do tri litre čistega vinskega cveta (špirta) ali nekoliko več sadnega ali vinskega žganja. Ko kis pridobimo, ga ne smemo pustiti v odprti posodi, ker glivice razkrajajo tudi očetno kislino in tako slabe kis. Zato kis pretočimo v sodčke, vrče ali steklenice in ga hranimo dobro zamašene na hladnem.

V manjšem gospodinjstvu pripravljamo sadni kis tako, da v primerno lončeno ali stekleno posodo (lonc ali vrč) nabiramo razrezana jabolka ali hruške, pa tudi čiste olupke in obrezke. Zalijemo jih s toplo vodo, tako da je vse v vodi. Sadje lahko dodajamo še potem, moramo pa dolivati tudi vodo, da je stalno pod vodo. Prav tako lahko dodamo vodi nekaj žlic dobrega vinskega ali sadnega kisa. Po šestih ali sedmih tednih je kis za rabo. Nato ga odlijemo in precedimo skozi platnen prt; natočimo ga v steklenice in dobro zamašene hranimo na hladnem.

Tržni razvoj v septembru

Po sejnih na tržišču St. Marx na Dunaju vidimo v tržnem razvoju za klavno živino dve značilnosti:

1. V septembru je prišlo od zadnjih šestih mesecev na trg največ živine. Skupno je bilo prodanih 6978 goved, od tega je bilo 1239 uvoženih. V avgustu je bilo prodanih 6368 goved, uvoženih pa 1509. Uvoz klavne živine, ki

je v juliju znašal še 34 %, je padel v avgustu na 23,7 %, v septembru pa na 17,7 %. Domača ponudba živine od julija naprej narašča.

2. Cena klavne živine je v septembru padla pod povprečje meseca junija.

Ti dve značilnosti sta razvidni iz spodnje primerjave ponudbe in doseženih cen.

	ponudba	voli	biki	telice	krave
5. 9.	1867	9.—	11.90	10.—	11.90
12. 9.	1771	9.—	12.—	9.70	11.80
19. 9.	1823	9.—	12.—	9.50	11.80
26. 9.	1517	9.20	12.—	10.—	11.80
povprečje:					
avgust	1592	9.20	12.05	10.—	12.10
julij	1458	9.17	11.97	10.12	12.15
junij	1514	9.12	11.85	10.17	12.05
april	1450	8.25	11.50	9.10	11.18

Nekoliko drugačen je po september-skih sejnih v St. Marxu na Dunaju položaj pri prašičih. Pri prašičih je sicer domača ponudba v septembru znatno narasla, vendar je bil uvoz še vedno višji od uvoza v avgustu. V avgustu je prišlo

	ponudba	I	II	III
6. 9.	7200	(17.50 — 18.50)	14.—	13.20 — 13.90
13. 9.	8429	(17.30 — 18.40)	13.70 — 14.—	12.70 — 13.60
20. 9.	7859	(17.30 — 18.50)	14.—	12.— — 13.—
27. 9.	8974	(17.— — 18.—)	13.70 — 14.—	12.80 — 13.60
povprečje:				
avgust	7015	(17.83 — 18.47)	13.77 — 14.—	13.40 — 13.80
julij	6142	13.65 — 14.—	13.05 — 13.55	12.35 — 12.97
junij	7399	13.05 — 14.—	12.42 — 13.02	11.70 — 12.50
april	6232	12.38 — 13.04	11.78 — 12.34	10.98 — 11.74

Številke v oklepajih veljajo za zaklane prašiče.

Močno so padle cene pujskov v Welsu. Medtem, ko so v prvi polovici meseca dosegli še 11.— do 13.— šil. za kg je proti koncu meseca padla cena na 10.— do 12.— šil.

na Dunaj 11.040 uvoženih prašičev, v septembru pa 11.559 ali 35,6 % skupne ponudbe. Navzlic naraščajoči ponudbi pa v spodnji primerjavi cen vidimo, da so bile še vedno trdne in da so nasproti avgustu celo nekoliko narasle.

Kar tiče jesenskih sejmov žrebet, je po 7 sejnih na Solnograškem, Vzhodnem Tirolskem in Koroškem, ki jih imamo registrirane, razvidno, da je bilo prignanih 30 % manj žrebet na sejm, kakor pa lani. Dočim so v Maishofenu dosegli povprečno ceno 5234 šil., najvišjo pa

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Nekaj iz kazenskih paragrafov

Ostanimo najprej pri dogodkih, ki obnavajo prepire: Večkrat smo že brali, kako klofute ali zaušnice še dolgo mečejo sence na udeležence. Čeprav kazni zaradi kake bolj nedolžne zaušnice ni posebno težka in jo zaradi tega marsikateri rad prevzame, če smatra, da jo je upravičeno zasolil, vendar ta stvar včasih ni tako enostavna. Sicer se tisti, ki mu roka zdrkne na tuje lice, lahko zagovarja s tem, da ga je tako zaznamovani pred več ljudmi hudo žalil na časti, da mu je neopravičeno podtaknil kako sramotno dejanje, ga opsoval in da mu je samo zaradi tega prisolil klofuto. Če to lahko prepričljivo dokaže, se kazni lahko izogne. Ako pa je pri deljenju zaušnic preuranjen in se na ta način ne more zagovarjati, posebno še, če je dal kdo zaušnico v razburjenosti in na mestu, kjer se je treba spodobneje obnašati, je potem tudi kazni strožja.

Toda v zaušnicah je mnogokrat skrita še veliko večja nevarnost, ne samo za tistega, ki jo je prisolil, ampak posebno za tistega, ki jo je občutil. Če je padla zaušnica s ploščato dlanjo, pa čeprav se na licu še prsti pokažejo, to ni tako nevarno. Nekateri pa jo pripeljejo s hrptom roke, ki je pri koščenih prstih, na katerih tiči mogoče še kak prstan, prav trd in je zaradi tega učinek take klofute hujši. Če pade taka zaušnica preblizu nosa, lahko pokvari nosno kost, če prileti prenizko, lahko izbije kak zob, posebno če je zob krhek, če pa zaušnica zadene previsoko pri sencih, ki so prav različno trde, se iz take vrste zaušnic lahko rodi jo težke telesne poškodbe, ki pred sodiščem končajo s težko kaznijo, z zaporom. Zgodilo se je tudi že, da je zaušnica, ki je bila pretirna, povzročila nastanek tumorja v notranjosti glave, ki je povzročil smrt.

Ker se mora smatrati, da je vsaka zaušnica prizadejana iz sovražnega namena in ne iz kakršnega koli drugega razloga in je na posledicah tega nastopila smrt, se to lahko smatra za uboj. Kakor je na primer pri pretepih za mehko črepinjo najbolj nevaren kol, nož pa za žile odvodnice, da prizadeti izkrvavi, tudi navadna zaušnica ni vedno tako nedolžna, kakor bi si kdo mislil. Posledice so torej vsekakor neprijetne. Zato je treba tudi paziti na besede in se ne sme žaliti osebne časti, zaradi česar lahko nastanejo prepiri in pretepi ali tožbe, kar vse ima slabe posledice.

Včasih najlepša želja po miru nič ne pomaga, če zabavljači ne mirujejo, tako da je marsikdaj kar potrebno poklicati postavno na pomoč. Zato bomo obrazložili najvažnejše določbe zakona glede vseh vrst žaljenja.

Predpis pove na primer tole: Kdor s kom javno ali pred več ljudmi grdo ravna, razume se dejansko (zaušnice, suvanje, pretepanje), ali če koga, čeprav je tudi odsoten, psuje, ali mu z namenom, da se sliši, grozi z grdim ravnanjem, zapade kazni, ki je lahko različna. Takoj pa je treba pripomniti, da tako grdo ravnanje ne sme zapustiti vidnih znakov in posledic, ker potem velja drug ostrejši predpis in je tudi kazni ostrejša. Ta predpis obsega tudi malenkostne poškodbe, ki nastanejo pri pretepanju, kakor take, ki so namenoma prizadete.

12.000, so se vzhodnotirolske cene vrtele med 1400 do 4000 šil., koroške pa med 1600 do 4200 šil. Nasproti avgustu so se cene v septembru zboljšale.

Jesenski sejmi ovc so v znamenju pomankljivega povpraševanja. V povprečju dosega 5.50 šil. za kg žive teže.

Kar tiče živine, ki prihaja s planin in se prodaja pitališčem (Einstellvieh), so na koroških sejnih v prvi polovici septembra dosegli za vole 9.— do 9.80 šil. za kg, telice pa so šle po 3700 do 6750 šil. Pitovne vole so prodajali na Koroškem povprečno po 10.— šil., dosegli pa so tudi že 11.50 šil. Klavne krave so šle po 7.— do 9.— šil. V septembru je na Koroškem primanjkovalo telet in prašičev, za katere so dosegli najvišjo dopustno ceno.

Blaž Singer

Da bo mošt pravilno pokipel

Kipenje mošta je treba strokovno nadzirati in uravnati ter odpraviti vse ovire kipenja. Predvsem moramo skrbeti za pravilno toplotno prostora, kjer mošt kipi. Sprva v prostoru ne sme biti hladneje kakor od 12 do 16° C, pozneje pa naj bo toplota stalna. Čim hitreje in pravilneje prevre mošt, tem prej se očisti vino. Skrbeti moramo, da se kipenje ne ustavi, dokler ne prevre ves sladkor. Zato zračimo klet, kjer kipi mošt, le ko je zunaj toplo. Če je jesen hladna, je treba v kleti celo kuriti. Toplota naj bo v kleti stalno okrog 16°. Če mošt ne kipi dobro kljub primerni toploti v kleti, pospešimo kipeenje s čistimi kvasnicami.

Večini ni za šovinistično preteklost

(Nadaljevanje z 2. strani)

vindišarskem jeziku, če se je že skušala zakrinkati z zlaganim napisom: »Wir Windischen bleiben heimattreu!!!«

Na poti do Novega trga je »Heimat-treue« skoro popolnoma skopnela. Celovčani so šli kmalu naveličani domov, udeleženci povorke — z dvojezičnega ozemlja sem opazil samo nekaj neznanstvenih skupinic, večino so zbornali iz severnih nemških krajev Koroške in celo iz Tirolske, Štajerske in Salzburga — pa so se razgubili po gostilnah. Bauernbundovskim gospodom je moralo biti sila mučno, da se je zbrala k škofovi maši in kanclerjevemu govoru na Novem trgu samo smešno majhna čredica najzvestejših ovčic. Pa še te niso kazale kaj prida pobožnosti in navdušenja. Medtem ko so odmevale iz zvočnikov po praznem trgu molitve in nabožne pesmi, so ljudje luščili in žvečili pečeni kostanj, kadili cigarete ali pa se v malih skupinicah razgovarjali med sabo. Osamljeni lintvern se mi ni zdel nič kaj ljubosumen, da so bili častilci starih časov zbrani samo okrog spomenika Marije Terezije. Imel sem vtis, da niti sami niso mogli prav presoditi, ali služijo s svojo navzočnostjo božji slavi ali politični komediji. Nisem še kdaj videl, kakor tokrat, da je isti prostor pred celovskim magistratom lahko služil škofu in celi vrsti duhovnikov kot oltar za cerkvene obrede, takoj zatem pa OVP-jevskim funkcionarjem kot tribuna za bauernbundovsko politično propagando. Morda sem preveč starokopiten, da ne morem razumeti, kako se božja beseda in molitev skladata s Südmarmkiminim ščuvanjem proti zakonito zasidranim dvojezičnim šolam ali pa s

bauernbundovsko zahtevo, da bi postal 10. oktober po 35 letih deželni praznik. Nehote sem se spomnil časa, ko so slovenski izseljenci in mnogi drugi slovenski verniki v stolni cerkvi v Celovcu želeli mašo zadušnico za v hitlerjevskih taboriščih pomrle in pomorjene koroške Slovence, pa jim je celovški škof odrekel prošnjo. Spomin na 10. oktober pa je bržkone zapisan pri ljubem bogu v zlate bukve in ga je treba po 35 letih, ko se večina Korošcev zanj ne zmeni več, častiti z zvonjenjem in škofovskim blagoslovom.

Prepozno je, če je prirediteljem desetoktobrskega »Erntedankfesta« sedaj morda žal, da so riskirali pred vso javnostjo tako blamažo. Če bi se bili zadovoljili z dvoriščem v svojem »Kärntnerhofu«, bi si bili pač le prihranili sramoto, da je moral kancler Raab govoriti skoro osamljenemu lintvernu in Herkulesu.

Drži, ljudje tudi dandanes še obrajtajo cirkus, če je dober in nastopa s kvalitnimi dresurami in akrobacijami. Čedalje manj pa jim je za predstave, kjer še vedno nastopajo Standartenführerji in druge temne sence preteklih in današnjih dni. Za takšne predstave, pa če so še tako lepo opremljene z navidezno blestečimi, dejansko pa povsem puhlimi in praznimi patriotičnimi frazami, je iz leta v leto manj zanimanja med ljudstvom. Morda bo letošnji fiasko le doprinesel svoj del k spoznavanju tudi v zatohlih glavah večrajšnih ljudi, da v današnjem času na Koroškem niti škofovske maše niti štafaje najvišjih političnih vrhov pri šovinističnih prireditvah ne bodo več mogle zavrteti zgodovine nazaj. Večina Korošcev brez razlike jezika in narodnosti je o tem vsakakor že prepričana.

Graški velesejem — okno na Jugovzhod

Pri otvoritvi letošnjega graškega velesejma, ki se je pričel dne 1. oktobra, je zvezni minister dr. Illig naglasil posebno nalogo, ki prireditvi pripada kot oknu na Jugovzhod. Minister je med drugim dejal, da je blagovna izmenjava z Vzhodom v zadnjem času zaradi svetovnega političnega razvoja zelo nazadovala. Avstrija je meseca julija 1955 dobavila iz Vzhoda, brez Jugoslavije in Finske, samo 7 odstotkov svojega uvoza, na drugi strani pa tudi izvoz ni znašal pomembnega obsega.

Ker je aktivnost avstrijske zunanje trgovine odvisna od eksporta, je realna trgovinska politika nujna, ki se mora razviti tudi z vzhodnimi državami.

Kot prvi uspeh take trgovinske politike je navedel trgovinsko pogodbo s So-

vjetsko zvezo, od katere ne pričakujejo samo poživljenja trgovinske bilance, temveč tudi ugoden vpliv na razvoj zunanje trgovine z ostalimi vzhodnimi državami.

Nove cigarete in cigare

Finančni minister dr. Kamitz je nedavno v ministrskem svetu poročal, da namerala tobačna režija izpopolniti svoje sortimente. Naslednje štiri nove vrste cigaret bodo vpeljali: Premiere, komad 50 grošev, Smart, komad 40 grošev, La Favorite, komad 40 grošev in Mirjam, komad 30 grošev. Nadalje bodo prišle v promet tri nove vrste cigar in sicer: Entractos, komad 2.50 šil., Operas, komad 1.60 šil. in Portorico, komad 1.20 šil.

Nesreča JAT-letala pri Dunaju

V ponedeljek popoldne je prišlo v bližini Dunaja do hude letalske nesreče, pri kateri je izgubilo življenje 7 oseb, med temi 6 potnikov in en pilot. Sedemnajst oseb je bilo težko ranjenih. Letalo jugoslovanskega aerotransporta tipa »Convair«, ki je letelo na redni progi Kairo-Atene-Beograd-Dunaj-Frankfurt-London, je zadelo ob hrib Kahlenberg in zgorelo.

Poročilo avstrijskega prometnega ministrstva javlja, da je letalo JAT na poti na Dunaj priletelo točno ob določenem času nad letališče Schwechat. Zaradi goste megle je pri manevriranju za pristonek udarilo ob tla zahodno od Kahlenberga. Nekateri sodijo, da je pilot v gosti megli zamenjal rdečo luč antene radijske postaje na Kahlenbergu s svetlobnimi signali na letališču. V torek je na povabilo ministrstva za promet prispela na Dunaj jugoslovanska delegacija, ki prisostvuje nadaljnji preiskavi o vzroku težke katastrofe.

Med mrtvimi so ameriški zakonski par

Allen, trije jugoslovanski potniki in pilot, ravnatelj zastopstva »JAT-a« pa je poškodbam podlegel v bolnišnici. Ranjence so prepeljali v bolnišnico v Klosterneuburg.

Amerika bo olajšala potovanje na Vzhod

Ameriško zunanje ministrstvo bo olajšalo izdajanje potnih listov ameriškim državljanom, ki želijo potovati v vzhodnoevropske dežele. Ukrep je v zvezi z izjavo predsednika Eisenhowerja v Ženevi o izboljšanju stikov med Vzhodom in Zahodom ter z odlokom ameriškega sodišča, da zunanje ministrstvo ni pooblaščen odločati o pravici državljanov, da potujejo v tujino. Olajšave pa se ne nanašajo na dežele, s katerimi Združene države Amerike nimajo diplomatskih stikov, kakor s LR Kitajsko, Bolgarijo in Albanijo.

Lojze Ude: Zgodovina slovenskega pouka na koroških ljudskih šolah

(Nadaljevanje s 3. strani)

loka, od prošnje in priziva do prošnje in priziva, te pobaše nekje tista sveta jeza, da bi lopnil po vsem mačehovsko krivičnem uradovanju tedanjih merodajnih oblasti, kadar so imele v rokah prošnjo za slovenski pouk. Če je n. pr. občina rekla, naj bo na dvojezičnem ozemlju nemški pouk v šoli, je deželni šolski svet takoj ugodil. Če pa je prosila za slovenski pouk, so odgovorili, da se morajo otroci naučiti dovolj nemščine. Tak postopek je razviden iz razprave od 70-ih in 80-ih let dalje do zadnje vojne.

Zanimiva sta v tem pogledu tudi odloka deželnega šolskega sveta z dne 2. februarja in 9. novembra 1891. leta. Pravno — po besedi — se je položaj za Slovence nekoliko izboljšal, ker sta odslej določeni dve leti (prej eno leto) za slovenščino kot učni jezik, od tretjega leta dalje pa slovenščina kot prost učni predmet. Okrožnica pa izrecno pripominja, naj obiskujejo slovenske ure od 3. leta dalje le tisti otroci, katerih starši to želijo. Ko so se starši taki odredbi uprli, je izdal deželni šolski svet 9. novembra nov odlok, v katerem pravi, naj obiskujejo slovenske ure vsi otroci, katerih starši izrecno ne zahtevajo, da jih ne smejo obiskovati. Se pravi: z levo roko so Slovincem dali, z desno pa vzeli. Praksa pa je bila potem ta, da slovenščine dejansko v večini primerov sploh niso učili od 3. leta dalje. Tako krivično prakso je še pospeševalo posiljevanje učiteljsstva. Na jezikovno mešanem ozemlju je učitelj, ki je mogel pokazati veliko skrb za nemščino in veliko nemarnost za slovenščino, dobival petletne starostne doklade (petletnica, Quinquennalzulagen), drugi ne. To doklado so oblasti vezale na uspešno poučevanje nemščine (reci: germaniziranje) samo na Koroškem,

kajti v drugih deželah so dobivali učitelji te povšičice avtomatično.

Leta 1934 je poučevalo tako samo še sedem šol slovenščino od tretjega leta dalje: Sele, Apače, Brnca, Št. Jakob, Šmihel, Klobasnica, medtem ko so ostale šole izrabljale slovenščino, ki jo je prinesel otrok iz vasi, le v toliko, v kolikor je bila potrebna za priučenje nemščine ali pa za ustvarjanje kompleksa manjvrednosti v otroku (glej serijo razmišljanj »Med nami povedano«, Slov. vestnik 1954).

Danes se Slovenci na Koroškem bore za dvojezično šolo, dvojezično seveda v pravem pomenu besede, nemško-avstrijski nacionalisti pa jim hočejo (iz istih razlogov, kot svojčas »dvojezično«) vsiliti slovensko šolo, se pravi za vsako ceno hočejo najti tako rešitev vprašanja, ki bi zanesljivo pospešila germanizacijo slovenskega ljudstva. (Za slovensko šolo vedo, da bi v sedanjem položaju zajela razmeroma le majhno število otrok in da bi v večini krajev poleg nemške ne mogla dolgo vzdržati). Slovenci pa hočemo z obrambo uredb zveznega zakona o dvojezičnem pouku (3. okt. 1945) zaježiti nadaljnjo germanizacijo. Zavedamo se, da nemškim nacionalistom to ne gre v račun, ker jim je dvojezičnost vedno pomenila le prehod v enojezičnost.

Ko je danes naše slovensko ljudstvo v velikem pričakovanju, kako mu bo odmeril Dunaj tozadevne pravice po členu 7 državne pogodbe, se človeku zdi potrebno, da opozarja še in še na dolgo verigo krivic, ki nam jih je razgrnil v svoji razpravi dr. Ude. Notranje svobodna, demokratska Avstrija današnjega kova jih gotovo ne bo ponavljala, zlasti še, ker želi postati sestavni del lepše, morda zedinjene Evrope. P. A.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 15. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Širni pisani svet: Jutri poletimo na luno — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Šolska oddaja (Bagdadski brivec) — 14.35 Pozdrav nate — 16.20 Kličemo mladino — 18.00 Iz parlamenta — 18.30 Po planinah in dolinah naša pesem se glasi (slov.) — 19.00 Slavnostna predstava v novo odprtem Burgtheatru.

Nedelja, 16. oktober:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.20 Kmečka oddaja — 11.05 Igra kmečka godba iz Predarlške — 14.30 Pozdrav nate — 17.00 Plesna glasba — 18.30 Nogometna tekma Avstrija-Madžarska — 19.45 Oddaja zveznega kanclerja — 20.10 Mednarodni šport — 21.00 Šlagerji.

Ponedeljek, 17. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja: Cordoba, podoba španskega mesta — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Slikar Maksim Gaspari (slov.) — 15.00 Šolska oddaja: Iz življenja avstrijskih pesnikov — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.45 Za našo vas (slov.) — 20.20 Mednarodni šlagerji.

Torek, 18. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinsko predavanje — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Šolska oddaja: Delovno področje hranilnic —

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 15. oktober:

6.35 V glasbi po svetu — 7.10 Veselo v sobotno jutro — 11.05 Gospodinski nasveti — 11.45 Pojte z nami otroci! — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.20 Pionirski kotiček — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Novi filmi — 18.00 Okno v svet: Alžir — 18.35 Jezikovni pogovori — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 16. oktober:

6.00 Vedre in poskočne — 8.00 O športu in športnikih — 8.15 Pisan spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi — 13.30 Pol ure za našo vas — 14.00 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Po naši lepi deželi — 18.35 Melodije, ki jih radi poslušate — 20.00 Parsifal (posnetki s festivala v Bayreuthu) — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 17. oktober:

6.35 Pohorski fantje igrajo in pojo — 7.10 Igra tamburaški orkester — 11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.45 Partizanske pesmi — 16.00 Zdravstveni nasveti — 18.00 Radijska univerza: Nenavadni kovinski kristali.

Torek, 18. oktober:

7.10 Kvartet Jožeta Kampiča in ansambel Alfonza Bauerja v zabavnem ritmu — 11.05

11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Glasbena oddaja (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Oddaja za delavce — 19.30 Za vas, gospa — 20.20 Irska legenda, opera.

Sreda, 19. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Za ženo in družino (slov.) — 15.30 Otroška ura. Za vesele male ljudi — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.45 Slovenske pesmi — 20.20 Z vlakom in s pošto.

Četrtek, 20. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja: Iz zgodovine naših mest — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Kaj nam povedo naše ljudske uganke? (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.30 Govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.20 Pri nas doma.

Petek, 21. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Za dom in hišo — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Šolska oddaja: Kako deluje tovarna — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Od pravljice do pravljice (slov.) — 15.00 Šolska oddaja — 15.45 Glasba iz filma in operete — 18.00 Šlagerji — 18.45 Za delopust (slov.) — 19.15 Zgrabi srečo.

Gospodinski nasveti — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.20 Pionirski kotiček — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Zunanje-politični feljton — 18.30 Športni tednik — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled.

Sreda, 19. oktober:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 7.10 Zabavne melodije — 11.05 Gospodinski nasveti — 11.35 Radijska šola za višjo stopnjo — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Pisan spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.15 Slovenske narodne pesmi iz Prekmurja — 18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

Četrtek, 20. oktober:

7.10 Vesele zvoke izvajata kmečka godba in trio Dorka Škoberneta — 11.05 Gospodinski nasveti — 11.15 Z glasbo po svetu — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.25 Ljudsko-prosvetni obzornik — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.45 Poje mladinski zbor — 18.10 „Pesem skozi stoletja“ — 20.00 Mladinska oddaja — 20.20 „Četrtekov večer“ domačih pesmi in napevov.

Petek, 21. oktober:

6.35 Jutranji orkestralni spored — 11.05 Gospodinski nasveti — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Modni kotiček — 18.15 Slovenske narodne pesmi — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.